

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1906. **Andra Kammaren. N:o 62.**

Söndagen den 20 maj.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden och memorial n:is 159, 160, 161, 162 och 163 samt sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande och memorial n:is 13 och 14.

Kammarens ledamöter åtskildes häruppå kl. 2,40 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.

Måndagen den 21 maj.

Kl. 11 f. m.

På grund af förfall för sekreteraren tjänstgjorde enligt herr talmannens förordnande undertecknad vid protokollet.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 14 innevarande maj förda protokollen.

§ 2.

Ordet lämnades härefter på begäran till

*Svar å
interpellation*

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Schotte, som yttrade:

Andra Kammarens Prot. 1906. N:o 62.

Svar å
interpellation.
(Forts.)

Jag anhåller härmed att få besvara den af herr Nilson i Örebro med kammarens tillstånd framställda interpellation. Det spørsmål, som herr Nilson framställt, är af följande lydelse:

»Har herr statsrådet sig bekant, om vederbörande distriktschefer vid statsbanorna öfverenskommit att i regel icke anställa ordinarie personal i de lägre graderna förrän efter fullgjord värnplikt och i enlighet härmed gifvit förhållningsregel till dem, som äga att afgifva förord vid sådana platsers tillsättande? och, om denna fråga besvaras jakande:

Anser herr statsrådet, att ändring i detta förhållande kan och bör ske?»

Enligt 1874 års aflöningsreglemente för statens järnvägar, som, med smärre modifikationer, ägde gällande kraft ända till ingången af år 1898, skulle något afdrag af den del af arvodet, som utginge under benämningen tjänstgöringspenningar, icke ske för »den tid, som åtgår för fullgörandet af allmän värnplikt».

Denna bestämmelse medtogs icke i det nya aflöningsreglemente, som fastställdes den 15 oktober 1897, och angaf 1893 års lönerogleringskommitté som skäl för uteslutande däraf i sitt förslag, att »det syntes vara att antaga, att efter den utsträckning af öfningstiden, som den nya värnpliktslagen infört, bestämmelser i detta hänseende, gällande för hela statsförvaltningen, komma att af Kungl. Maj:t utfärdas».

Då emellertid ingen särskild föreskrift i detta hänseende blifvit utfärdad, har en följd häraf blifvit, att vid fullgörandet af de väsentligt utsträckta värnpliktsöfningarna ordinarie personal vid statens järnvägar fått af sitt arvode utbetomma lönen, det vill säga i regeln (enligt § 2 i aflöningsreglementet) fyra femtedelar af arvodet. En stationskarl har alltså i allmänhet fått utbetomma ett belopp, motsvarande fyra femtedelar af ett års arvode å 540 kronor jämte hyresbidraget oafkortadt.

En person i extra tjänst har däremot fått afstå hela arvodet.

Dessa omständigheter ha föranledt meddelanden under hand från järnvägsstyrelsen till distriktsförvaltningarna, som numera antaga all ordinarie betjäningpersonal utom stationsmästare, att i ordinarie tjänst icke borde antagas personer, som icke fullgjort sin värnplikt. Hvad tjänstemännen angår — dessa antagas i ordinarie tjänst af järnvägsstyrelsen själf — har äfven, såvidt möjligt varit med hänsyn till ansökningsväsendet, iakttagits, att personer, som icke fullgjort sin värnplikt, icke antagits som ordinarie.

Omständigheter hafva emellertid föranledt till frångående vid några fall af dessa anordningar. Under nedannämnda år hafva sålunda i ordinarie tjänst antagits följande antal befattningshafvare, som innehaft en ålder af allenast 21 år och därunder:

1902,	2	tjänste- män,	8	kontors- biträden,	7	stations- karlar.			<i>Svar å interpellation.</i>
1903,	1	d:o	9	d:o	12	d:o	kontors- vakter,		(Forts.)
1904,	5	d:o	6	d:o	8	d:o	2	d:o,	
1905,	—		5	d:o	10	d:o	—		
1906 (t. o. m. d. 1/4),	1	d:o	1	d:o	1	d:o	2	d:o,	

eller inalles 82 personer, eller ungefär en tiondedel af hela antalet af Kungl. Maj:t beviljade nya befattningar inom nämnda kategorier för ifrågavarande år.

Orsaken till vidtagandet af den anordning, att personer i den första värnpliktsåldern icke skulle i ordinarie tjänst antagas, hafva jämväl varit dels hänsynen till järnvägspensionsinrättningens dåliga ställning, hvilken skulle ytterligare försvagas, om ett större antal alltför unga personer vunne delägarerätt i densamma, dels ock önskan att i ordinarie tjänst med konstitutorial fästa endast mera mogna personer.

Beträffande slutligen den extra personalen, som, hvad trafikafdelningen angår, antages af trafikinspektörerna, så lär icke någon mera allmän regel hafva utbildat sig i nu förevarande afseende. I hvarje fall kan rörande denna personal hänsynen till statsbanornas ekonomi eller till pensionsinrättningen gifvetvis icke hafva gjort sig gällande.

Då man väl får antaga, att de pågående löneregleringsarbetena komma att resultera i höjda inkomster för den lägst aflönade personalen, är möjligt, att därmed komma att förenas skärpta fordringar på en mera allsidig, praktisk och — i mån af behof — teoretisk utbildning af personalen under extratiden. För anställning såsom ordinarie är ock af en viss vikt, att aspirantens karaktär och ansvarskänsla visats hafva vunnit den stadga, att man kan vara säker om ett pliktroget uppfyllande af tjänstens kraf. Huruvida häraf bör följa, att befordran till ordinarie först äger rum vid sådan ålder, att den väsentliga delen af värnplikten redan blifvit fullgjord, därom har jag icke ännu varit i tillfälle att bilda mig ett säkert omdöme. I viss mån synes mig detta blifva beroende af de bestämmelser, som kunna påkallas i sammanhang med blifvande lönereglering, samt af sättet för upphjälpande af järnvägspensionskassans underminerade ställning.

Att det emellertid för personalen kan vara en beaktansvärd olägenhet att icke blifva anställd såsom ordinarie före fullgjord värnplikt, medger jag gärna, liksom ock att detta förhållande kan vara menligt för intresset för värnplikten.

Att i en så pass invecklad och af ett flertal icke ännu fullt utredda omständigheter beroende fråga som denna, kunna i svar å en interpellation direkt uttala en bestämd mening rörande

Svar å interpellation. befördraget af järnvägspersonal till ordinarie före värnpliktens fullgörande, torde icke kunna begäras.

(Forts.)

Jag är emellertid tacksam för att den ärade interpellanten fäst min uppmärksamhet å denna fråga, som jag skall ägna ytterligare utredning i sammanhag med de bestämmelser för aflönings åtnjutande, hvilka torde bli en följd af de pågående löneregleringsarbetena för järnvägspersonalen.

Härefter anförde:

Herr Nilson i Örebro: Herr talman! Jag ber till en början att till herr statsrådet och chefen för civildepartementet få uttala ett vördsamt tack såväl för den uppmärksamhet, som herr statsrådet ägnat min framställning, som ock för det svar, som därpå nu har afgifvits.

Jag vill därjämte anhålla om kammarens uppmärksamhet för att vidröra några synpunkter, som med afseende å statsbanepersonalens ställning till ifrågavarande spörsmål kunna och böra beaktas.

Därvid vill jag då först erinra därom, att svenska statsbanepersonalens plikttröhet och nit i fullgörandet af sina åligganden hafva varit af den beskaffenhet, att denna personal har erhållit icke allenast sitt befäls odelade förtroende och sympati, utan jämväl den trafikerande allmänhetens; och jag tror mig också kunna säga, att personalen har visat gentemot sitt befäl den aktning och det förtroende, som man kan vara berättigad att fordra, att en sådan personal skall hysa gentemot sina öfverordnade.

I stort sedt torde man alltså kunna säga, att förhållandet mellan statsbanepersonalen och dess befäl har varit i allo godt, såsom ju önskvärdt och tillbörligt är. Men det är också önskvärdt, att detta goda förhållande för all framtid måtte fortfara; och för att ett sådant godt förhållande skall kunna fortfarande äga bestånd mellan personalen å ena sidan och befälet å andra sidan, anser jag, att det är af den allra största vikt, att befälet vinnlägger sig om att undvika allt, som med skäl kan tydas såsom godtycklighet; och jag kan icke frigöra mig från den bestämda uppfattningen, att, då det tjänstgöringsreglemente, som hittills varit gällande för denna personal, har bestämt åldern för anställning såsom ordinarie till fyllda 18, men icke fyllda 30 år, det för denna personal kan få sken af en viss godtycklighet från befälets sida, då det i något undantagsfall beviljas ordinarie anställning vid tidigare år, under det att sådan i andra fall förvägras.

Om det så därtill skulle visa sig, att dessa, som förvägras ordinarie anställning, äro sådana, som förklarats vara vapenföra, men de, som erhållit sådan anställning, förklarats vara icke vapenföra, så ställer sig saken enligt min mening betänkelig jämväl i det hänseende, som jag något vidrörde i motiveringen till min

interpellation. Jag vill icke bestrida, att det kan förefinnas skäl för vederbörande att vilja hafva en förändring i förevarande afseende; men jag anser, att den förändringen i så fall bör komma till stånd genom Kungl. Maj:ts beslut och icke på det sättet, att vederbörande privat öfverenskomma att handla så eller så. Ty, såsom jag förut anfört, det ger stöd åt den tanken, att ett godtyckligt förfarande kan komma att insmyga sig i statsbaneförvaltningen.

Svar å
interpellation.
(Forts.)

Distriktschefernas öfverenskommelse har ju icke varit motiverad allenast af den omständigheten, att det skulle vara bekvämare att hafva den personal, som är i värnpliktsåldern, på extra stat, utan jämväl af hänsyn till pensionsinrättningens tillstånd, låt vara att denna senare synpunkt varit mindre framträdande. För mig synes det däremot vara alldeles gifvet, att vid ju yngre ålder statsbanepersonalen uppnår ordinarie anställning, desto fördelaktigare skall detta ställa sig i pensioneringshänseende. Det är ju möjligt, att jag i det fallet tager miste, men mig synes åtminstone så vara förhållandet.

Enligt en statistik, som jag uppgjort, utgjorde antalet vid statens järnvägar under år 1900 anställd personal i en ålder af 21 år och därunder inalles 113, under det samma antal år 1905 sjunkit ned, såsom vi nyss från statsrådsbanken hörde, så att det icke ens utgjorde 2 tiotal. Denna statistik bevisar således, att, såsom också nu från statsrådsbanken är bekräftadt, det är en verklighet, att distriktscheferna på detta sätt velat göra tjänstgöringsreglementets bestämmelse angående åldern för vinnande af ordinarie anställning vid statsbanorna illusorisk.

Till sist vill jag uttala den förhoppningen, att, då statsbanepersonalens lönerogleringskommitté kommer att fatta beslut i den fråga, som kommittén nu har om händer, den icke måtte förbise betydelsen därutaf, att personalen vinner anställning vid statsbanorna vid unga år, äfven om en sådan anställning måste hafva till följd, att så anställda personer vid tiden för fullgörande utaf den värnplikt, som åligger dem, skulle få lof att anses vara skyldiga att under denna tid afstå från sin lön.

Herr Natt och Dag: Herr talman, mina herrar! Den fråga, som nu är under debatt, är af den allra största betydelse. Den är af betydelse för de unge män, som tillhöra de värnpliktiges lägsta årsklasser. När den värnpliktige hemkommer från slutad öfning, så står honom i många fall icke hans gamla arbetsplats till buds, utan det får förflyta en mer eller mindre lång tid, innan han åter kan finna arbete och förvärfva sin och de sinas utkomst. Man ser äfven i annonser angående arbetssökande och lediga platser, att det ofta annonseras efter en man »med fullgjord värnplikt». Jag vill nu icke taga tiden alltför mycket i anspråk med att lämna några exempel, men jag får nämna, att

Svar å interpellation.
(Forts.) enligt de upplysningar jag inhämtat från härvarande fattigvård, ha icke blott egentliga kroppsarbetare, utan äfven sådana som bokhållare och andra, hvilka hafva anhöriga att försörja, måst påkalla fattigvårdens ingripande, enär de efter slutad värnpliktsöfning icke kunnat erhålla sina gamla platser och nya icke heller stått till buds. Därför få vi vara herr statsrådet och chefen för civildepartementet mycket tacksamma, att han lofvat att taga denna sak i öfvervägande. Ty, mina herrar, det tillkommer staten att gå i spetsen, då det gäller att lindra de svårigheter af ekonomisk art, hvilka åtfölja värnpliktens fullgörande. Dessa kännas icke så mycket för landtarbetarne, men så mycket mera för stadsarbetarne och framför allt för industriarbetarne. Jag vill endast konstatera detta, ty jag har själf tidigare haft denna fråga under öfvervägande, men då funnit mig icke ännu böra taga fram den till Riksdagens pröfning. Nu har emellertid så skett, och jag är glad däröfver; och jag får påpeka ännu en gång, att frågan är af den allra största betydelse för en mångfald unge män i värnpliktsåren. När det nu gäller att med alla till buds stående medel motarbeta den antimilitära agitationen, så tillkommer det hvar och en af de båda statsmakterna att i sin mån söka aflägsna de svårigheter i ekonomiskt afseende, som värnpliktens fullgörande alltid medför.

§ 3.

Om kontroll å ångpannor. Till afgörande förelåg särskilda utskottets utlåtande, n:o 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till lag angående kontroll å ångpannor.

Till förberedande behandling hade utskottet fått mottaga en proposition, hvori Kungl. Maj:t, under åberopande af de propositionen bilagda, i statsrådet och högsta domstolen förda protokollen, föreslagit Riksdagen att antaga ett vid propositionen fogadt förslag till lag angående kontroll å ångpannor.

Utskottet hemställde, att Riksdagen, med afslag å förevarande proposition, ville i skrifvelse till Konungen anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga nytt förslag till lag uti ifrågavarande ämne, vid hvilket lagförslags utarbetande hänsyn tagits till de af utskottet emot den nu föreslagna lagen gjorda erinringar.

Vid utlåtandet hade emellertid fogats reservationer af:

herrar *A. E. Håkansson*, *G. Olsén* och *C. E. V. Folin*, hvilka, i hufvudsak gillande motiveringen, ansett, att utskottet bort hemställa, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition ej måtte vinna Riksdagens bifall;

af herr *Persson* i Tällberg, med hvilken herrar *Andersson* i Pettersborg och *Svensson* i Skyllberg instämt, och hvilken på särskildt anförda skäl ansett utskottet böra hemställa, att propositionen icke måtte af Riksdagen bifallas;

*Om kontroll
å ångpannor.
(Forts.)*

af herr *Nilsson* i Skärhus, hvilken i hufvudsak instämt med herr *Persson* i Tällberg; samt

af herrar *Larsson* i Västerås, *Larsson* i Göteborg och *Natt och Dag* mot viss del af motiveringen i utskottets utlåtande under rubriken »öfvergångsbestämmelser».

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Biesert: Herr talman, mina herrar! Då den nuvarande regeringens ledamöter tillträdde sina ämbeten, förelåg ett förslag till lag angående kontroll å ångpannor färdigt. Likaså förelåg högsta domstolens yttrande öfver detta lagförslag, ett yttrande, som innehöll en hel del anmärkningar öfver det uppgjorda förslaget. Dessutom förelåg också ett förnyadt förslag i anledning af högsta domstolens anmärkningar. Vid granskning inom regeringen utaf detta förslag fann regeringen, att däruti voro många brister och att det föreliggande förslaget i mångt och mycket icke kunde betraktas såsom fullt tillfredsställande. Regeringen hade därför till en början tänkt sig möjligheten af att omarbета förslaget och framlägga det för Riksdagen i annan form, än hvad som skett. Emellertid hade följden af en sådan omarbetning blifvit den, då omarbetningen skulle afse så väsentliga delar, som fallet varit, att högsta domstolen ånyo hade måst höras öfver ett förslag i denna riktning. Detta hade återigen gjort, att innevarande års Riksdag icke kommit i tillfälle att få uttala sig angående saken. Och detta ansåg regeringen mindre tillfredsställande af den orsaken, att det var så många, många år, sedan denna fråga uppkom. Regeringen fattade därför det beslutet att, ehuru den fann lagförslaget i ganska väsentliga delar vara mindre tillfredsställande, likväl lägga fram det för Riksdagen i den förhoppning, att Riksdagen skulle finna utväg att afhjälpa de brister, som funnos, och besluta lagen i förändrad form. Utskottet har emellertid icke funnit anledning att komma fram med ett förändradt förslag. Det är tydligt, att utskottet har funnit de förändringar, som skulle behövas, så stora, att utskottet har ansett en omarbetning från Kungl. Maj:ts sida vara alldeles nödvändig.

Nu har Första Kammaren redan fattat sitt beslut i frågan och därvid bifallit den utaf herr Håkansson med flere afgifna reservationen. Denna reservation går ut på ett rent afslag utan vidare. Alltså skulle däraf kunna slutas, att Första Kammaren

Om kontroll å ångpannor. anser hela lagen obehöflig. Med anledning häraf ber jag att få yttra några få ord om min mening rörande lagens behöflighet. (Forts.) Det är nog på det viset, mina herrar, att man icke kan säga, att lagen är obehöflig. Jag är för min del fullkomligt öfvertygad om, att en kontroll å ångpannor är alldeles nödvändig. Och denna kontroll kommer att tränga sig fram, det är min fullkomliga öfvertygelse. Det är visserligen sant, att ångpannorna nu för tiden i allmänhet skötas efter rationellare grunder och mycket bättre, än många gånger var fallet förr i världen. Men det är heller icke beträffande de stora, väl skötta industriella anläggningarna, som jag anser, att kontroll å ångpannor behöfves, utan det är särskildt för den massa af gamla ångpannor, som användas här och där i landet, som jag anser kontroll vara alldeles nödvändig. Nu har utskottet föreslagit en skrifvelse till Kungl. Maj:t — utskottet erkänner nämligen för sin del, att en kontroll är nödvändig, och föreslår därför, som sagdt, en skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga nytt förslag till lag uti ifrågavarande ämne, vid utarbetande af hvilket lagförslag hänsyn borde tagas till hvad utskottet i sitt förevarande utlåtande sagt.

Jag kan naturligtvis, efter hvad jag nu har yttrat, icke hafva någonting emot ett sådant beslut. Och jag vill fästa kammarens uppmärksamhet därpå, att det, enligt min mening, icke skulle vara lyckligt, om kammaren fattar samma beslut, som Första Kammaren fattat. För min del hoppas jag därför, att kammarens beslut kommer att gå i den riktning, att icke frågan måtte få betraktas såsom död för lång tid framåt.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Till förebyggande af ett missförstånd beträffande hvad vi uti vår reservation ansett böra gå in af motiveringen, så vill jag meddela, att transumeringen där är något otydlig. Där står nämligen »innan utskottet härefter» etc., och så är det anmärkt »lika med utskottet». Förhållandet är nu det, att detta uttryck »innan utskottet härefter» förekommer på två ställen, nämligen på sidan 36 och på sidan 33 uti utskottets utlåtande. Det är naturligtvis meningen, att hela utskottets motivering, således allt ifrån det stycke, som börjar på sidan 33, skulle intagas uti reservationen, med undantag af sista stycket uti utskottets motivering, som vi reseranter naturligtvis icke kunna dela.

Genom Första Kammarens beslut har nu frågan för denna riksdag förfallit, och det kunde därför kanske synas vara mera likgiltigt, hvilket beslut denna kammare kommer att fatta. Men jag skall dock söka, så godt jag kan, gifva skäl för den tanken, att det icke alls är likgiltigt, hvilket beslut denna kammare kommer att fatta i frågan.

Först anser jag mig böra nämna något om frågans upp-

komst, det vill säga gifva en liten, mycket kortfattad historik om anledningen till, att denna fråga har kommit fram. Förhållandet är nämligen icke så, att det är Riksdagen, som har skrivit och begärt framläggandet af förslag i ämnet, utan frågan har uppkommit på ett helt annat sätt. Den väcktes nämligen första gången år 1884 genom en petition från Nautiska föreningen i Göteborg till Konungens befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län i anledning af en kort förut inträffad explosion af en ångpanna på ett lastfartyg. Året därpå framhölls ytterligare af ingenjörsföreningens styrelse behovet af besiktning och kontroll af ångpannor. Och år 1886 uppdrog Kungl. Maj:t åt särskilda kommitterade att utarbета författningsförslag uti ämnet. Sedan dessa år 1889 afgifvit ett sådant förslag, öfverlämnades detsamma för yttrandes afgifvande till järnvägsstyrelsen och kommerskollegium med flera. Slutligen har frågan avancerat så långt, att den nu ligger på Riksdagens bord.

För min del har jag icke kunnat biträda den åsikt, som uttalas i Första-Kammarledamöternas reservation, nämligen att man här skulle säga, att icke någon kontroll å ångpannor behöfves. Däremot är jag icke fullt öfvertygad om behöfligheten af en sådan lag, som skulle gå i den riktning, som den nu föreslagna lagen går, utan jag har för min del trott, och mina medreservanter hysa samma uppfattning i det afseendet, att man skulle kunna vinna ökad trygghet, förutom på sätt vi i öfrigt påpekat i vår reservation, och genom af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag området och verksamhetsfältet för yrkesinspektörerna skulle kunna utvidgas.

Beträffande hvad jag yttrade därom, att jag icke tror, att det skulle vara lyckligt att bifalla utskottets förslag, anhåller jag att få framhålla särskildt klassindelningen. Såsom herrarne finna, innehåller Kungl. Maj:ts förslag en indelning af ångpannorna i tre särskilda klasser, tre särskilda farlighetsklasser. Och om vi då se på § 34 i det föreliggande lagförslaget, finna vi, att dess farligare klass en ångpanna tillhör, dess mera kostnader skulle den också drabbas af för kontroll och besiktning, och att således de mindre ångpannorna, som skulle höra till tredje klassen, skulle drabbas af en något mindre kostnad. Nu vill emellertid utskottet icke vara med om denna klassindelning, och allra minst vill utskottet gå med på, att det skulle blifva en mildare kontroll på de små ångpannorna, utan snarare tvärtom. I det afseendet säger utskottet: »Som indelningsgrund har tagits ångpannas explosionskraft, uttryckt på visst i förslaget angifvet sätt. Inom utskottet har emellertid den åsikt framhållits, att denna indelningsgrund vore mindre tillfredsställande, till stöd hvarför anförts hufvudsakligen, att faran för en ångpannas exploderande ingalunda alltid vore större, ju större pannans explosionskraft vore; förhållandet kunde ofta vara rent af motsatt, i det pannor med

*Om kontroll
å ångpannor.
(Forts.)*

Om kontroll å ångpannor. stort fattningsrum och högt ångtryck i de flesta fall vore mera omsorgsfullt tillverkade, lättare tillgängliga för invändig undersökning och bättre skötta än mindre pannor.»

(Forts.)

Tendensen går sålunda ut därpå, att om det skulle blifva någon klassindelning, skulle dessa små ångpannor, som tillhöra den mindre industrien, komma att hänföras till de farligare klasserna. Jag vill visst icke förneka, att möjlighet skulle kunna föreligga, oaktadt jag omöjligen kan medgifva det, att en liten ångpanna skulle kunna vara fullt så explosionsfarlig som en större. Men det är det vanliga med dessa små ångpannor, att de hafva ett tryck af mellan 4 å 5 atmosfärer, under det att däremot de stora ångpannorna i allmänhet hafva ett tryck upp till 12, ja, till och med 14 atmosfärer och med ett många gånger större fattningsrum. Det är alldeles tydligt, att om man jämför en inträffande explosion å en stor panna, med ett sådant oerhördt tryck som 12 atmosfärer, med en explosion å en mindre panna, så är explosionen å den senare endast såsom ett pistolskott, under det att explosionen å den stora pannan är såsom ett kanonskott. Man måste väl taga hänsyn äfven till explosionsns verkan och icke blott till explosionsfaran.

Jag skulle visserligen kunna vidare ingå på detta lagförslags detaljer, men jag behöfver naturligtvis icke detta, då jag förmodar, att det icke finnes en enda i denna kammare, som skulle önska att få en lag af sådan beskaffenhet till stånd som den nu framlagda. Ty enligt min uppfattning, skulle det betyda det samma som undergång af hela den mindre industrien, såväl beträffande de små mejerierna som de små industriella anläggningar, som för sin drift behöfva använda motorkraft. Jag tror därför, att det vore lyckligt, om åtminstone denna kammare ville slå in på den vägen att genom af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag något fastställa och reglera yrkesinspektörernas verksamhet och därigenom bestämma, att de skola utöfva — eller åtminstone gifva dem rätt att utöfva — kontroll, åtminstone en viss kontroll, öfver äfven sådana ångpannor, som nu icke falla inom deras verksamhetsområde, men också på samma gång begränsa deras rättigheter, så att kontrollen icke skulle blifva för betungande särskildt för den mindre industrien, som icke tål några så afsevärda kostnader, och jag tror, att denna kammare skulle handla klokt, om kammaren antog min med fleres vid betänkandet fogade reservation.

Jag skall därför, herr talman, anhålla att få yrka afslag å såväl Kungl. Maj:ts som utskottets förslag och bifall till den af mig med flere vid betänkandet fogade reservation.

Häruti instämde herr *Svensson* i Skyllberg och *Bengtsson* i Häradsköp.

Herr Larsson i Göteborg: Herr talman! I anledning af den föregående ärade talarens yttrande, bland annat, att frågan om lag angående kontroll å ångpannor första gången skulle väckts år 1884, ber jag att få erinra därom, att denna fråga här i landet är lika gammal som vår nuvarande representationsform. År 1865 upprättade nämligen svenska ingenjörsföreningen ett förslag till lag om ångpannor och inlämnade år 1866 detsamma till Kungl. Maj:t. Det kungliga kommittéförslaget förelåg år 1899.

Nu har herr Daniel Persson med flera reservanter i denna kammare samt en annan grupp reservanter från Första Kammaren inom utskottet gjort mot utskottets förslag afvikande uttalanden. Skillnaden mellan utskottets och de två reservantgruppernas olika förslag är den, att utskottet afstyrker den kungliga propositionen med en anhållan om framläggande af nytt förslag, under det Första-Kammarreservanterna icke kunnat biträda ett sådant förslag. Reservanterna från Andra Kammaren åter säga tydligt, att de icke äro fullt öfvertygade om behovet af en särskild lag i ifrågavarande ämne. I anledning häraf vill jag erinra, att, då de förtänksamma ångpanneägarne bildat föreningar för att med af dem antagna besiktningsmän öfva kontroll, däri ligger ett tydligt och frivilligt erkännande, att kontroll är af behovet påkallad. På samma sätt förhåller det sig med ångpannor på fartyg, där man erkänt ett dylikt behof genom att låta särskilda besiktningsmän klassificera ångpannorna, för att efter denna klassificering få fartygen assurerade.

Ett stort antal förtänksamma ångpanneägare ha sålunda i handling visat, att kontroll öfver ångpannor är af behovet påkallad. Under sådana förhållanden synes det mig tydligt, att den erforderliga kontrollen bör blifva lagfästad, till efterrättelse för mindre omtänksamma eller liknöjda ångpanneägare.

Man har invändt, att statistiken icke gifver vid handen, att ångpanneexplosioner förekomma oftare i Sverige än i de länder, där lagstadgad kontroll vore införd. Mot denna anmärkning ber jag att få erinra, att vi icke ha någon fullständig statistik öfver ångpanneexplosioner i vårt land. De siffror, man i detta fall grundar sin uppfattning på, utgöra ingalunda någon fullständig statistik. Vid affattandet af min årsberättelse såsom yrkesinspektör för år 1899 sökte jag åskådliggöra, *hur* de af mig kända explosionerna framkallats, men dessa siffror lämna icke fullt besked om det *antal* explosioner, som verkligen inträffat.

Då, efter hvad jag nyss nämnde, de båda reservantgrupperna icke erkänna behovet af en särskild lag i detta ämne, ehuru alla yrkesinspektörer, ingenjörs- och maskinistföreningar under de sista 15 åren erkänt och framhållit detta behof, och det af herr Persson framställda förslaget om en lag angående utvidgad befogenhet för yrkesinspektörerna att kontrollera ångpannor i stället för en »lag angående kontroll å ångpannor», icke synes mig

*Om kontroll
å ångpannor.
(Forts.)*

Om kontroll å ångpannor. vara lämpligt att acceptera, på grund af den förslaget åtföljande motiveringen, skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till (Forts.) utskottets förslag.

Herr Ljunggren: Herr talman, mina herrar! Alltifrån den dag, då föreliggande lagförslag inkom till Riksdagen, var det klart för många, att ett energiskt motstånd skulle resas mot de föreslagna kontrollåtgärderna, då ångpanneägarna helt naturligt icke voro så värst belättna med att få vidlyftiga bestämmelser rörande uppställning och användning af ångpannor och ej heller kunde vara belättna med att få dryga kontrollkostnader sig pålagda. Emellertid är det så, att man icke bör och icke ens kan motsätta sig förståndiga kontrollåtgärder från det allmännas sida, hvilka ha till syfte att söka minska risken för människors lif och lem vid explosion af ångpannor. Under sådana förhållanden kan det ju synas egendomligt, att det föreliggande lagförslaget icke samtidigt kom att omfatta kontroll af ångkokare eller andra farliga ångkärl, då statistiken eller rättare den lilla statistik, som i propositionen angifvits, i själfva verket omfattar jämväl ångkärlsexplosioner. Det står på sidan 29 i den kungl. propositionen, att den explosionsstatistik, som är tillgänglig, visar, att under åren 1889—1900 inträffat minst 31 explosioner af ångpannor och andra ångkärl, därvid 24 personer dödats och 36 skadats. Den statistik, som sålunda angifvits, är både felaktig och ofullständig. Den är felaktig i det afseendet, att man sammanfört ångpanneexplosioner med explosioner af andra ångkärl, och ofullständig i det afseendet, att det saknas uppgifter på inträffade explosioner, som voro för myndigheterna bekanta till och med år 1904. För att komplettera den statistik, som sålunda anförts, tillåter jag mig meddela, att efter yrkesinspektörens berättelser, såvidt känt är, under åren 1889—1904 inträffat 24 ångpanneexplosioner, hvarvid 17 personer dödats och 29 personer skadats, under det att samtidigt 14 ångkokare och kokpannor vid explosioner dödats 18 och skadat 22 personer. Dessutom ha under samma tid tre ångrör exploderat, hvarvid 5 personer dödats och en skadats. Då nu från kommerskollegium framållas 31 explosioner af ångpannor och andra ångkärl såsom lämpligt motiv för att framlägga ett lagförslag angående kontroll på ångpannor, så mister ju detta motiv en del af sin betydelse, då det icke gäller 31 explosioner af ångpannor, utan 24 af ångpannor och 14 af ångkokare. Inom utskottet har också rätt mycket talats om det fördelaktiga i att en lag om kontroll å ångpannor kunde utsträckas att jämväl omfatta ångkokare och andra farliga ångkokkärl, men majoritet har icke vunnits därför.

Då, såsom herr statsrådet och chefen för finansdepartementet framhöll, det icke vore lämpligt, om frågan om denna kontrollag begrofvos i stillhet, och det, som här anföres, kan ha sin betydelse

för framtida arbete på detta område, har jag ansett mig böra nämna, hvad jag här nu sagt rörande ångkokkärl. Vi ha ett betydligt mindre antal ångkokare i drift än ångpannor, och likväl visar den statistik, som föreligger, ett betydligt större antal explosioner af ångkokare än explosioner på det vida större antalet ångpannor.

Det föreliggande lagförslaget undantager från kontrollbestämmelserna ångpannor, som finnas ombord på passagerareångfartyg. Man har uppenbarligen varit något inkonsekvent härvidlag, då lagen om kontroll å ångpannor blott skulle ha omfattat lastångfartygs pannor, och man har sålunda bortsett därifrån, att den största faran för människors skadande till lif och lem af exploderande pannor verkligen förefinnes ombord på passagerareångfartyg eller att risken härför i hvarje fall är betydligt större än vid explosion på lastångfartyg. Denna inkonsekvens hade, om utskottet kunnat förena sig något starkare om den kungliga propositionen, bort föranleda en motion i ämnet. En sådan var äfven påtänkt, men då utskottet delade upp sig på åtskilliga partier för och emot lagen, ansågs det icke vara lämpligt att motionera i frågan, och det så mycket hellre, som utskottet sökte att komma ifrån den iråkade dilemman genom att hänföra alla sjöångpannor under en annan kontrollförfattning, nämligen den gamla, snart omarbetade 1864 års förordning om hvad i afseende å passagerareångfartygs byggnad, utrustning och begagnande iakttagas bör. Det vore således önskligt, att, då den af mig nämnda gamla förordningen snart kommer att omarbetas, hänsyn toges till hvad utskottet nämnt rörande sjöångpannor.

Herr Daniel Persson har i sin reservation framhållit yrkesinspektörernas verksamhet såsom särdeles gagnelig beträffande kontrollen af ångpannor i större utsträckning. För min del kan jag icke fullt dela herr Perssons åskådning, ehuru väl jag verkligen inom utskottet sympatiserat med den tanken, att yrkesinspektionen *tills vidare under en öfvergångstid* skulle få sig tillagd en ökad kontroll öfver ångpannor. Lagen om skydd mot yrkesfara af år 1889 gör en tydlig begränsning i afseende på detta förhållande, så att, om herr Perssons med fleres reservation skulle på något sätt läggas till grund för en blifvande lagstadgad kontroll, komme yrkesinspektionen att sträcka sin verksamhet utöfver hvad Riksdagen därmed afsett, och en högst betydande utvidgning blefve däraf följden. Jag tror därför, att herr Daniel Persson och hans medreservanter en dag skulle komma att stå inför något liknande förslag rörande kontroll å ångpannor som det, utskottet nu tänkt sig, om yrkesinspektionen skulle få denna ökade befogenhet. I själfva verket blir detta nämligen en lagstiftning om ångpannekontroll.

För att påvisa, att det verkligen finnes behof af en lag om kontroll å ångpannor, och då utskottet icke i sitt utlåtande om-

*Om kontroll
å ångpannor.
(Forts.)*

*Om kontroll
å ångpannor.* nämnt vissa till utskottet inkomna handlingar och yttranden,
skall jag tillåta mig att till protokollet anföra följande.

(Forts.)

Tekniska föreningen i Jönköping har på eget initiativ afgifvit ett yttrande öfver detta lagförslag och uttalar följande:

»Till sist vill föreningen framhålla det intima sambandet mellan lagens tillämpning och den föreslagna kontrollmyndigheten, hvadan det torde vara önskvärdt, att denna myndighets sammansättning och organisation blefve angifven, innan lagen antages.

Erkännande behovet af en ångpannelag och uttalande en önskan, att en sådan efter samråd med tekniska auktoriteter snart måtte komma till stånd, vill dock föreningen, på grund af hvad här ofvan anförts, vördsamt hemställa, att lagförslaget i nu föreliggande form af särskilda utskottet icke måtte till antagande förordas.»

Tekniska samfundet i Göteborg yttrar bl. a. följande: »På grund af hvad sålunda anförts och med särskild erinran därom, att förslaget till ångpannelag innehåller bestämmelser, som i tekniskt hänseende hvilat på felaktiga grunder och i hela sin tillämpning skulle blifva onödigt betungande för landets industri och sjöfart, får tekniska samfundet uttala, att samfundet för sin del finner synnerligen önskvärdt, att ifrågavarande lagförslag icke måtte utan vidtgående modifikation i de riktningar, som ofvan antyds, varda af utskottet tillstyrkt och af Riksdagen antaget.»

Skånska ingenjörsklubben har gjort följande uttalande: »Klubben anser det som en brist, att förslaget icke redogör för sammansättning eller organisation af den kontrollmyndighet, som skall hafva lagens tillämpning sig anförtrödd. — Utan att i detta uttalande vidare vilja ingå på en granskning af lagförslagets detaljbestämmelser, anser klubben sig på grund af ofvan anförda hufvudskäl icke kunna annat än afstyrka det framlagda förslagets antagande i sitt nuvarande skick.»

En tillfällig församling af ångpannefabrikanter har äfven yttrat sig i frågan: »På grund af de af oss här ofvan påvisade brister i nu föreliggande lagförslag, anse vi, att tillräcklig utredning i denna viktiga fråga ännu ej förebragts, och få på grund därpå vördsamt hemställa, att lagen i förevarande form ej må af särskilda utskottet förordas till antagande.»

Vid Sveriges allmänna sjöfartsförenings årsmöte detta år antogs en så lydande resolution: »Med tacksamt erkännande af den hänsyn, hvilken ämbetsverken och Kungl. Ma:jt i det nu föreliggande lagförslaget i de allra flesta viktigare punkter visat sjöfarten och förhållandena ombord å fartyg, vågar sjöfartsföreningen, som fullt ut erkänner det alltmer trängande behovet af en lämplig och verksam ångpannelag, uttala den förhoppningen, att de anmärkningar mot vissa af lagförslagets detaljföreskrifter,

som under diskussionen blifvit framställda, måtte före förslaget slutliga öfverlämnande till Riksdagen bli upptagna till pröfning, i hvilket syfte styrelsen erhållit i uppdrag att öfverlämna denna resolution jämte protokoll öfver den förda diskussionen.»

*Om kontroll
å ångpannor.
(Forts.)*

Af de uttalanden, som jag här tillåtit mig anföra till protokollet, framgår, att särskildt tecknici anse, att ett behof af en ångpannelag förefinnes, men att de i likhet med utskottet tagit afstånd från de alltför restriktiva bestämmelser, som det kungl. förslaget innehåller.

Då jag nu, herr talman, ber att få yrka bifall till utskottets hemställan, gör jag det med den förhoppning, att ett lagförslag i detta ämne måtte i en framtid föreläggas Riksdagen, hvilket förslag då bör vara grundadt på förhållandena närmast före den tidpunkt, då förslaget ser dagen, och icke såsom det nu framlagda förslaget baserad på alltför gamla detaljer och betingelser.

Jag ber, som sagdt, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Asker: Herr talman, mina herrar! Det slut, hvartill det särskilda utskottet kommit i denna fråga, går ut på en skrifvelse till Kungl. Maj:t med hemställan om nytt förslag i ämnet och med framhållande af, att de anmärkningar och erinringar, som af utskottet här gjorts, därvid måtte blifva beaktade. Ehuru Första Kammaren redan stannat vid ett rent afslag å den föreliggande kungl. propositionen, är jag af den mening, att Andra Kammaren bör för sin del bifalla utskottets hemställan.

Det hufvudsakligaste skälet för denna min mening är det, att, då arbetare, som äro sysselsatta vid och i närheten af ångpannor, inom andra länder äga skydd af en lag, dylika arbetare i vårt land jämväl böra ha rätt att fordra samma skydd. Jag skall villigt medgifva, att ångpanneföreningarna inom Sverige verkat mycket godt, men det antal ångpannor, som står under ångpanneföreningarnas kontroll, är endast 4- å 5,000, under det att hela antalet ångpannor inom landet uppgår till i rundt tal 15,000. Det kan visserligen vara sant, att med industriens utveckling tillverkningen af ångpannor väsentligen förbättrats, men å andra sidan får man icke förbise, att, då trycket och påkänningen å materielen ökats, risken i själfva verket är större nu än förr.

Om nu något uttalande från Riksdagens sida skall göras i frågan, anser jag, att man icke bör, på sätt som reservanterna från denna kammare föreslagit, nöja sig med en halfmesy och endast begära en lag om utvidgad befogenhet för yrkesinspektörerna med afseende å kontroll af ångpannor, utan att man bör taga steget fullt ut och begära en lag i förenklad form med generella, för ångpanneägarne icke alltför betungande bestämmelser, hvilken lag sedermera kan i och för kontrollen kom-

*Om kontroll
å ångpannor.* pletteras af en instruktion för dem, som lämpligen böra ha denna kontroll om hand.

(Forts.)

På grund af hvad jag sålunda i korthet anført, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till särskilda utskottets i dess nu föreliggande utlåtande gjorda hemställan.

Herr Andersson i Pettersborg: Jag skulle icke ha begärt ordet i denna fråga, om icke herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i sitt anförande nyss yttrat, att han hade tänkt, att utskottet skulle ha framkommit med ett förslag till ångpannelag, där utskottet vidtagit de ändringar, som det ansett det af Kungl. Maj:t framlagda förslaget böra undergå för att blifva tillfredsställande. För att utskottet emellertid skulle ha kunnat medhinna ett sådant arbete, hade lagförslaget i fråga måst framläggas redan i början af Riksdagen, då så många brister förefunnos i detsamma.

Jag skall blott be att få anføra en enda sådan brist. I förslaget's andra paragraf heter det: »Ångpannor indelas efter sin olika explosionskraft i tre klasser:

Till 1:sta klassen höra de ångpannor, för hvilka storleken af hela fattningsrummet, hvarmed förstås ångpannans sammanlagda vatten och ångrum, uttryckt i kubikmeter, multiplicerad med det tal, hvarmed den mättade ångans mot det högsta tillåtna ångtrycket svarande temperatur efter Celsii termometer öfverskjuter 100 grader, gifver till produkt ett tal, som är större än 200.»

Ja, mina herrar, det lär nog icke vara så få inom denna kammare, som icke kunna fatta, hvad denna bestämmelse i förslaget egentligen innebär. En af de första dagarne, sedan detta lagförslag framlagts och börjat behandlas inom utskottet, samtalade jag med en äldre, erfaren domare om detsamma, och han sade mig, att han för sin del icke förstod förslaget's alla bestämmelser, utan han ansåg, att om Riksdagen skulle godkänna ett dylikt förslag, blefve det nödvändigt att anställa en tekniskt bildad person vid rätten, som kunde biträda densamma, när mål af nu ifrågavarande beskaffenhet där förekomme.

En annan omständighet, som äfven bidragit till att förslaget nu afstyrkts, har varit den, att förslaget varit så vidlyftigt; det innefattar nämligen icke mindre än 48 paragrafer, tillsammans utgörande en volym å 25 sidor. Vid det särskilda utskottets behandling af frågan togo utskottets ledamöter kännedom om det för statens järnvägar gällande tjänstgöringsreglementet angående lokomotivs vård och skötsel samt om deras reparation, men trots att detta reglemente är af synnerlig vikt, upptager detsamma endast 1½ sida för lokomotivs vård och 3 sidor om reparationer å desamma samt utgör blott en tredjedel af det föreliggande lagförslaget; kan detta lilla anses till fyllest, så får man väl anse detta lagförslag för

vidlyftigt och för mycket detaljeradt. Inom utskottet framlades visserligen ett förenkladt och förkortadt förslag till ångpannelag, som endast innehöll 7 paragrafer, men då detta förslag där upplästes, fann åtminstone jag för min del, att den sista, eller den sjunde paragrafen, omöjligen kunde godkännas, och det kan hända, att, om jag närmare fått granska förslaget i tryck eller skrift, jag hade funnit, att äfven i andra punkter anmärkningar kunnat göras mot detsamma.

Jag har nu för min del instämt med herr Daniel Persson i den af honom afgifna reservationen. Det tyckes emellertid icke löna mödan att nu närmare ingå på denna fråga här i dag, då andra större frågor föreligga, som kammaren anser mera viktiga, men jag vill dock lägga herrarne på hjärtat, att, om vi nu här i denna kammare fatta ett beslut i enlighet med utskottets hemställan, således i rak strid mot Första Kammarens beslut, kommer frågan att återgå till utskottet, och då skulle vi inom utskottet i så godt som Riksdagens sista timme söka få en sammanjämkning till stånd emellan kamrarnes olika beslut, något, som emellertid synes mig omöjligt; och följderna deraf skulle för resten icke blifva någon annan än den, att frågan komme tillbaka till kamrarna, som då finge på nytt fatta beslut i densamma, det vill säga vidhålla de förut fattade besluten, och därmed vore ju hela frågan fallen för denna gång. Det skulle alltså bli ett uppskof på ett par, tre dagar, men under nuvarande förhållanden tror jag icke något sådant vore lämpligt.

Det är af dessa skäl, som jag, herr talman, ber att få yrka bifall till den af herr Daniel Persson afgifna reservationen.

Herr Roos: Såvidt jag kunnat finna, ha samtliga talare, som nu yttrat sig under den förda diskussionen, tagit afstånd från den uppfattning, som gjort sig gällande inom Första Kamraren, nämligen att någon ångpannelag alldeles icke vore erforderlig. Däremot ha de skilt sig i ett annat hänseende. Somliga af talarna hysa den åsikten, att nödiga bestämmelser med afseende å kontroll af ångpannor böra inrymmas i en särskild lag; andra återigen, såsom herr Daniel Persson och den siste talaren, förmena, att dessa bestämmelser böra lämpligast samarbetas med öfriga redan befintliga stadganden om skydd mot yrkesfara.

Jag vill i detta sammanhang erinra om den skrifvelse, som Riksdagen år 1903 aflät till Kungl. Maj:t angående en revision af yrkesfarelagarne. I denna skrifvelse hemställde Riksdagen, »att Kungl. Maj:t, efter verkställd granskning af lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889 och lagen angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke den 17 oktober 1900 jämte andra med dem samband ägande lagar och författningar, täcktes taga i öfvervägande,

Andra Kamrarnes Prot. 1906. N:o 62.

*Om kontroll
å ångpannor.* huruvida vissa ändringar eller tillägg till dessa lagar och för-
fattningar kunde vara påkallade af förhållanden, som framträdt
(Forts.) vid deras tillämpning» etc.

Med anledning af denna Riksdagens skrifvelse tillsatte Kungl. Maj:t nästlidet år en kommitté med uppdrag att verkställa den af Riksdagen såsom nödig ansedda revisionen af yrkesfarelagarne. En af de uppgifter, som i första hand mötte denna kommitté, var naturligtvis att tillse, hvilken omfattning dessa blifvande lagar borde ha, om de, såsom hittills, borde omfatta endast den större industrien eller utsträckas till att omfatta äfven den mindre industrien och möjligen också vissa andra handteringar, i hvilket fall de komme att omfatta äfven sådana maskiner och ångpannor, som användas vid tvättinrättningar, hotellrörelse o. s. v.

Nu kan jag icke säga, hvilken ståndpunkt kommittén kommer att intaga, och ännu mindre, hvilken ståndpunkt regeringen och Riksdagen skola ställa sig på. Men det synes icke lämpligt, att Riksdagen denna dag intager en bestämd ståndpunkt härutinnan och säger: vi vilja hafva en särskild lagstiftning angående ångpannor, skild från den öfriga yrkesfarelagstiftningen. Redan nu granska yrkesinspektörerna de ångpannor, som finnas i sammanhang med större industriella inrättningar, och man kan mycket väl tänka sig, att de eller deras framtida biträden kunna med sin kontroll omfatta äfven öfriga ångpannor. Under sådana förhållanden, och då frågan för närvarande är under utredning, hemställer jag, att kammaren icke måtte intaga den ståndpunkt, som angifves i utskottets hemställan, utan yrkar bifall till den af herr Daniel Persson med flera afgifna reservationen.

Herr Larsson i Västerås: Herr talman, mina herrar! Då jag har deltagit i behandlingen af denna fråga inom det särskilda utskottet, ber jag att få säga några ord i densamma. Som herrarne finna, har jag jämte ett par andra utskottsledamöter från denna kammare reserverat mig mot viss del af utskottets motivering under rubriken »öfvergångsbestämmelser». Jag anser det vara min skyldighet att angifva mot hvilken del under denna rubrik jag för min del ansett mig böra reservera mig. Utskottet yttrar nämligen på sidan 38 i förevarande utlåtande, efter att hafva påvisat, att de föreslagna öfvergångsbestämmelserna icke äro tillfredsställande, följande: »För närvarande brukas inom landet ett högst betydligt antal pannor, hvilka säkerligen ej uppfylla alla de detaljerade föreskrifter förslaget uppställer. Att i fråga om dylika pannor fordra, att samma föreskrifter skola lända till efterrättelse, anser utskottet obilligt samt för öfrigt icke af behofvet påkalladt.» Denna sista punkt har jag för min del icke kunnat lämna oanmärkt, alldenstund utskottet där uttalar, att de bestämmelser och föreskrifter,

som erfordras för nya pannor, skulle icke endast vara obilliga i fråga om de gamla pannorna, utan det skulle äfven vara obehöfligt att tillämpa dessa bestämmelser på nyssnämnda pannor. De säkerhetsåtgärder, som erfordras för nya pannor, torde, enligt min mening, i ännu högre grad, vara nödvändiga för gamla. Jag har för öfrigt haft betänkligheter äfven mot andra delar af utskottets motivering, men jag har icke ansett dessa hafva den betydelse, att jag bort reservera mig mot desamma, särskildt då utskottet har, såsom för öfrigt bör vara gifvet, utgått från uppfattningen, att de lindringar, som kunna och böra göras i det nu framlagda förslaget, icke böra göras på det sättet, att lagens syfte kommer att äfventyras. Utskottet har nämligen ansett, att vissa lindringar kunna göras utan att lagens syfte därmed äfventyras. Jag har samma uppfattning som utskottet i det afseendet, ehuru jag icke är öfvertygad om, att, då Kungl. Maj:t kommer att taga denna sak under förnyad pröfning, det blir möjligt att taga hänsyn till *alla* de erinringar, som utskottet gjort mot förslaget. Men jag föreställer mig, att, då Kungl. Maj:t tager denna sak under förnyad pröfning och därvid kommer att höra såväl praktiskt som teoretiskt sakkunniga, det kommer att visa sig, huruvida och i hvad mån det är möjligt att tillmötesgå utskottets erinringar, utan att lagförslagets syfte därigenom äfventyras.

Det har ju varit mycket delade meningar om, huru denna sak bör ordnas. I den reservation, som är afgifven af tre ledamöter från Första Kammaren, tror man sig finna, att de för sin del anse, att en lag om kontroll å ångpannor är alldeles obehöflig, och följaktligen att förhållandena i detta afseende äro alldeles bra som de äro. Dock har, glädjande nog, från denna kammare en sådan uppfattning icke gjort sig gällande, åtminstone icke i den utsträckningen. Herr Daniel Persson med flera hafva reserverat sig, och i sin motivering därför anföra de, att kontrollen bör uppdragas åt yrkesinspektionen, och att en lag bör åvägbringas, som fastställer och utvidgar befogenheten för yrkesinspektionen i detta afseende. I samma riktning synes mig också den siste ärade talaren hafva uttalat sig, då han framhöll, att yrkesinspektionen borde hafva äfven denna sak om hand. För min del tror jag icke, att detta skulle bli någon särskild fördel för ernående af det syfte, man här vill främja, därför att yrkesinspektionen såsom sådan, om den också skall få med kontrollen af ångpannor öfver hela landet att göra, säkerligen skall få alltför mycket för att kunna sköta kontrollen på ett tillfredsställande sätt. Jag vill i detta sammanhang erinra om, hvad äfven förut framhållits, nämligen att ett förslag till lag angående passagerarefartyg är under utarbetande. Äfvenså torde, efter hvad som förljudes, ett förslag till lag angående kontroll å ångkokare vara under utarbetande och inom en nära framtid komma inför Riksdagen. Vidare har utskottet i sin motivering uttalat sig för att kon-

*Om kontroll
å ångpannor
(Forts.)*

*Om kontroll
å ångpannor.*
(Forts.)

trollen å lastångfartygs ångpannor bör regleras i sammanhang med anordnande af kontroll å passagerareångfartyg. Jag föreställer mig, att det är Kungl. Maj:ts mening, att kontrollen öfver samtliga dessa olika bestämmelsers iakttagande bör läggas under en myndighet, med undantag möjligen af kontrollen öfver passagerare- och andra ångfartygspannor. Jag tror för min del, att det skall blifva betydligt fördelaktigare och gifva större säkerhet och garanti för att lagen efterlefves, om densamma kommer att öfvervakas af en särskild myndighet, på sätt som Kungl. Maj:t nu har tänkt sig.

Såväl ångpannsegare som andra, hvilka haft att yttra sig angående behovet af kontrollföreskrifter i nu nämnda afseende, hafva samtliga uttalat sig för utfärdandet af lagbestämmelser i detta syfte. Jag föreställer mig, att alla också äro öfverens därom, att, när ett nytt förslag framkommer, det bör vara af den beskaffenheten, att det icke endast blir bestämmelser, som äro till finnandes på papperet, utan att de också komma att verka effektivt i det syfte, hvartill de äro afsedda. För att Kungl. Maj:t vid förnyad pröfning af denna fråga skall kunna nå det mål, som afses med dessa lagbestämmelser, torde det vara skäl att icke allför mycket se på hvad särskildt i detta utlåtande har betonats, nämligen ångpanneägarnes intresse. För min del vill jag visst icke underkänna de anmärkningar, som från det hållet framkommit, och anser också, att största möjliga hänsyn bör tagas till ångpanneägarne och industrien, men å andra sidan kan jag icke förbise äfven den andra parten, som har ett ganska stort intresse häraf, nämligen de arbetare, som hafva det ansvarsfulla uppdraget att närmast se till och sköta dessa ångpannor. Äfven deras intressen böra beaktas vid utarbetandet af nytt förslag. Jag skall tillåta mig i detta sammanhang att få fästa uppmärksamheten vid och gifva anvisning på en förening, som jag för min del anser bör få tillfälle att yttra sig angående ett nytt förslag i denna sak, nämligen Stockholms eldarefackförening. Denna förening består, såsom äfven af namnet framgår, af personer, som äro direkt sysselsatta med ångpannors skötsel, och det torde därför vara af icke ringa betydelse, att dessa komma i tillfälle att säga sin mening om ett nytt förslag, och att vederbörlig hänsyn tages till densamma.

Herr talman! Jag vill icke längre upptaga tiden, jag har endast velat framhålla dessa synpunkter. Då jag emellertid icke anser, att den afvikande mening, jag har med afseende på utskottets uttalande angående öfvergångsbestämmelserna, spelar så synnerligen stor roll, emedan, såsom jag förut nämnt, helt naturligt vid utarbetandet af ett nytt förslag hänsyn kommer att tagas till att lagens syfte icke äfventyras, så vill jag icke yrka på att den del af utskottets utlåtande, mot hvilken jag reserverat mig, skall utgå ur motiveringen, utan inskränker mig till hvad jag

här yttrat om densamma och ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Om kontroll
å ångpannor.
(Forts.)*

Herr Natt och Dag: Herr talman, mina herrar! Jag skulle måhända kunnat inskränka mig till att instämma med den föregående talaren, hvad reservationen och öfvergångsbestämmelserna angår. Men i dessa bestämmelser finnes en punkt, som icke är berörd i reservationen och som jag därför här önskar tala något om för att få det till kammarens protokoll. Under arbetet med detta ärende har jag, i likhet med många andra af utskottets ledamöter, rådgjort med ingenjörer och andra, hvilka haft med kontroll af ångpannor att göra. Därvid blef min uppmärksamhet fäst på den sak, jag nu vill tala om.

I den föreslagna lagens öfvergångsbestämmelser står det, att ångpanna, som redan är i bruk, skall »senast två år» efter det lagen trädt i kraft komma in under lagen. Då det i vårt land finnas omkring 15,000 ångpannor, låter det sig icke göra att på en gång stampa fram alla de besiktningsmän, som behöfvas, kanske ett hundratal eller däröfver. Därför är det nödvändigt att inordna äldre ångpannor under en eventuell ångpannelag successivt, och jag vill därför, att § 1 af öfvergångsbestämmelserna skulle lyda ungefär så:

»Denna lag skall löpa till efterrättelse från och med» — och så kommer tiden — »och skall ångpanna, som redan är i bruk, underkastas denna lags bestämmelser senast 5 år efter det pannan sista gången underkastats vattentrycksprof, utfördt på så sätt, att trycket icke understeg det i denna lags 11 § mom. 1 a) föreskrifna.»

Därmed skulle ett successivt ingående under lagen af äldre pannor vinnas, och under tiden kunde lämpliga besiktningsmän erhållas.

Hvad däremot angår herr Daniel Perssons anmärkning, att utskottet skulle hafva sagt, att mindre pannor äro farligare än större, får väl detta tagas med en viss reservation. Utskottet har nämligen icke menat, att en liten panna om en eller två hästkrafter skulle vara farligare vid explosion än en större, utan hvad utskottet har menat synes, om herrarne slå upp utskottets utlåtande sid. 36 och 37. Där står det, att när en panna skall konstrueras till ett visst hästantal, 10 eller 20, är det af väsentligt olika betydelse, om pannan konstrueras »liten» (rättare *trång*) eller med stort fattningsrum, då det följaktligen kommer att blifva en »större» panna; antalet hästkrafter kan vara ungefär detsamma i båda fallen. Den mindre eller den trunga pannan är mycket svårare att komma åt för rengöring och undersökning inuti än den större med större volym. Det är detta utskottet menat, och för min del kan jag icke underskrifva, att vi skulle hafva sagt, att landtbrukarnes små pannor skulle vara farligare än de stora pannorna på hundratals hästkrafter.

*Om kontroll
å ångpannor:* Jag har endast velat framhålla dessa två punkter och skall
(Forts.) icke upptaga tiden mera.

Herr Nilsson i Skärhus: När jag instämt med herr Daniel Persson i hans reservation, kunde det vara onödigt, att jag yttrar mig. Det finnes dock en del i denna reservation, som jag icke vill till alla delar godkänna, nämligen den, som har afseende på inspektionen. Inspektionen är ju redan tämligen vidtgående, och ångpanneägarna äro skyldiga att afgifva årliga uppgifter om pannornas skötsel, och äfven hafva de att hvar femte år lämna särskild redogörelse med afseende på ångtrycket. När sådana föreskrifter finnas, är det uppenbart, att de icke behöfva utvidgas. Jag för min del har velat lägga största vikten på, att ångpannorna vid verkstäderna göras af så utmärkt materiel, att, sedan panntrycksprovet blifvit verkställdt, det icke förefinnes någon fara för att pannan skall explodera; explosionerna inträffa ju hufvudsakligen på grund af vårdslöshet.

Från allra första början, då yrkesinspektionen blef af Riksdagen införd, fruktade man, att denna inspektion skulle, snart sagdt, sträcka sig så långt, att man ingenting kunde företaga på landet; ty det finnes icke något landt arbete, som icke hvilket ögonblick som helst kan vara förenadt med lifsfara. Om vi nu utvidga denna inspektion, såsom inom utskottet omtalats, så att den skulle omfatta hvarje på visst sätt tillslutet kärl — och sådana förefinnas ju i alla kök — då kunde denna inspektion blifva rent af farlig.

Jag har intet annat yrkande att göra än att instämma i den reservation, som afgifvits af herr Daniel Persson. Men jag har särskildt fäst vikt vid, att utvidgning af yrkesinspektionens verksamhet icke skulle äga rum, men att inspektionslagen skulle tillkomma såsom en af Riksdag och Kungl. Maj:t stiftad lag, så att den icke blir en institution, som hvilket ögonblick som helst kan utsträckas genom användande af Konungens administrativa lagstiftningsrätt.

Jag yrkar bifall till herr Daniel Perssons reservation.

Herr Svensson i Skyllberg: Jag vill endast säga, att, efter min mening, det skulle vara synnerligen lyckligt, om kammaren ville, genom att ansluta sig till herr Daniel Perssons reservation, uttala sig för lämpligheten af, att Kungl. Maj:t måtte, därest vid en förnyad pröfning det befines nödvändigt, ånyo föreslå, att i ångpanelagen den bestämmelsen införas, att denna kontroll bör tillkomma yrkesinspektionen. Det är sannerligen icke likgiltigt för yrkesidkarne, om de få en ny klass inspektörer eller icke. Vi hafva mer än tillräckligt med kontroll och inspektion förut. Att uppätta en hel ny tjänstemannakår, anser jag skulle vara mycket betungande både för staten och näringslifvet.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Larsson i Västerås: Jag skall endast yttra några få ord. Jag vill nämligen fästa kammarens uppmärksamhet därpå, att herr Daniel Perssons reservation egentligen utmynnar i en hemställan om rent afslag. Det är endast motiveringen, som nu här blifvit framhållen. Jag hemställer emellertid till herrarne, huruvida det kan vara lämpligt att följa Första Kammarens exempel och rent afslå det föreliggande förslaget. Jag föreställer mig, att, om kammaren beslutar i enlighet med utskottets förslag, nämligen att aflåta en skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan om framläggande af nytt förslag i ämnet, det icke skall vara omöjligt för Kungl. Maj:t att taga i öfvervägande de synpunkter, som herr Daniel Persson i motiveringen till sin reservation framhållit. Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

*Om kontroll
å ångpannor.
(Forts.)*

Härmed var öfverläggningen slutad. Därunder hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan och dels afslag därå och bifall i stället till den af herr Persson i Tällberg med flere afgifna reservationen. Herr talmannen, som nu framställde poposition å dessa yrkanden, förklarade sig anse den förra propositionen hafva flertalets mening för sig; men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen denna voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller särskilda utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande n:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr Persson i Tällberg med flere afgifva reservationen.

Omröstningen utföll med 88 ja, men 110 nej; och hade kammaren alltså fattat sitt beslut i öfverensstämmelse med nejpropositionens innehåll.

§ 4.

Härefter föredrogos hvardera för sig och blefvo af kammaren godkända:

lagutskottets utlåtande n:o 53, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående öfvergångsbestämmelser för tillämpning af lagen den 20 juni 1905 om ändring i vissa delar af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet

den 23 oktober 1891; och Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 18, i anledning af Första Kammarens beslut i fråga om skrifvelse till Kungl. Maj:t rörande uppsättande af en från ingenjörtrupperna skild militärbyggnadskår och däraf följande ändringar i fortifikationens organisation.

§ 5.

Å föredragningslistan fanns härupå upptaget statsutskottets utlåtande, n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

*Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.*

Punkten 1, angående anslag till departementschefen, utrikesdepartementet, beskickningar och konsulat m. m.

Sedan Kungl. Maj:t uti den till Riksdagen den 13 januari innevarande år aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof under tredje hufvudtiteln upptagit till bestridande af kabinetts- och konsulskassornas utgifter år 1907 ett förslagsvis beräknadt belopp af 1,500,000 kronor, hade Kungl. Maj:t uti en den 30 nästlidna april till Riksdagen aflåten proposition, under åberopande af propositionen bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver utrikesdepartementsärenden för sistnämnda dag, föreslagit Riksdagen att, med godkännande af de i statsrådsprotokollet intagna förslag till aflöningsstat för utrikesdepartementet och dess tjänstemän, för beskickningar och konsulat samt till villkor för löneförmånernas åtnjutande, bevilja följande ordinarie anslag, nämligen

dels till departementschefen, ministern för utrikes ärendena 30,000 kronor; dock att anslaget skulle till tiden för nuvarande departementschefens frånträde från ämbetet utgå med hittills varande belopp, 24,000 kronor, samt återstoden till statsverket inbesparas;

dels till utrikesdepartementet 95,100 kronor;

dels till beskickningar och konsulat 831,600 kronor;

dels till ålderstillägg ett förslagsanslag å 5,000 kronor;

dels ock till bidrag till vissa vicekonsulers aflönande ett förslagsanslag å 5,000 kronor.

I sammanhang med behandlingen af Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag hade utskottet förehaft till pröfning dels en af herr *D. Broström* inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 164, däruti motionären hemställt, att Riksdagen ville besluta vissa ändringar uti Kungl. Maj:ts förslag till aflöningsstat för beskickningar och konsulat, äfvensom att det föreslagna reservations anslaget för handelsattachéer måtte minskas till 24,000 kronor,

dels ock en af herr *J. H. E. Dieden* inom Första Kammaren väckt motion, n:o 44, däruti föreslagits, att Riksdagen måtte besluta, att ett med den svenska legationen i Berlin samarbetande svenskt generalkonsulat upprättades i Hamburg med en aflöningsstat, öfverensstämmande med den, som i Kungl. Maj:ts proposition angifvits för Helsingfors.

*Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)*

Utskottet hemställde:

I. att Riksdagen måtte, med afslag å Kungl. Maj:ts framställning om höjning af ministerns för utrikes ärendena lön, i riksstaten för år 1907 under tredje hufvudtiteln å ordinarie stat uppföra anslaget till »departementschefen, ministern för utrikes ärendena» med dess nuvarande belopp, 24,000 kronor;

II. att Riksdagen måtte, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med afslag å herrar Broströms och Diedens i ämnet väckta motioner,

a) godkänna

dels i utlåtandet upptagen aflöningsstat för utrikesdepartementet,

dels i utlåtandet angifven aflöningsstat för beskickningar och konsulat,

dels ock vissa villkor och förbehåll för åtnjutande af de i staten för beskickningar och konsulat upptagna löneförmåner;

b) å ordinarie stat under tredje hufvudtiteln uppföra anslag till »utrikesdepartementet» med 73,050 kronor; samt

c) å ordinarie stat under tredje hufvudtiteln uppföra anslag till »beskickningar och konsulat» med 831,600 kronor;

III. att Riksdagen måtte å ordinarie stat under tredje hufvudtiteln uppföra ett förslagsanslag »ålderstillägg» å 5,000 kronor; samt

IV. att Riksdagen måtte å ordinarie stat under tredje hufvudtiteln uppföra ett förslagsanslag »bidrag till vissa vicekonsulers aflönande» å 5,000 kronor.

Afdelningen I.

Utskottets hemställan bifölls.

Efter föredragning härupå af den under *afdelningen II mom. a)* upptagna *aflöningsstaten för utrikesdepartementet* lämnades på begäran ordet till

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Trolle, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Statsutskottet har med mycken välvilja behandlat den nu föreliggande kungl. propositionen angående anslagen under tredje hufvudtiteln. Utskottet har dock

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)

i nu förevarande punkt, angående anslag för utrikesdepartementet, afstyrkt regeringens förslag. På grund af utskottets välvilliga motivering anser jag emellertid för min del, att det icke föreligger någon betänklighet att acceptera utskottets förslag, sådant det nu är affattadt. De högre lönerna för utrikesdepartementet äro naturligen en nödvändig betingelse för hela reformens genomförande, men då endast ett kort uppskof med dessa löneförbättringar ställes i utsikt, torde de betänkligheter, som eljest skulle hafva förelegat, icke böra vara afgörande.

Vidare anförde:

Herr Warburg: Herr talman, mina herrar! Det är naturligt, att, när så många ärenden, som stå på dagens föredragningslista, trängas om utrymmet, man är betänksam, om man bör ingå i några utförligare uttalanden, i synnerhet då det mera gäller allmänna principfrågor än detaljer. Jag skall därför inskränka mig till att endast göra några erinringar, men med herr talmannens medgifvande skall jag tillåta mig att vid denna punkt yttra mig om hela organisationsförslaget, enär det icke torde vara möjligt att på annat sätt komma in därpå.

Jag vill då först framhålla den oerhörda betydelse, som diplomaten ovillkorligen äger och har ägt i vårt land. Det står såsom en inskrift öfver riddarhuset: »arte et marte», och denna gamla inskrift visar, att de, som satte dit den, tänkte på, att icke endast med vapnens makt, utan också genom klokhet och skicklighet Sveriges ställning skulle befästas. Och från vår storhetstid veta vi, att det var icke endast de män, som vunno seger genom vapnens makt, utan äfven diplomater, såsom Axel Oxenstierna, Adler Salvius och flera andra, som skänkte oss berömmelse. Nu torde man utan att förolämpa den nuvarande diplomaten kunna säga, att den icke i samma mån skänkt vårt land glans och ära. Många hårda ord fälldes under förra året om vår diplomati. Det är icke min mening att nu upprepa det eller öfver hufvud taget uttala mig om dessa förhållanden, men jag tror, att om man vill anställa en jämförelse med, huru Norge, utan någon organiserad diplomati, då skötte den europeiska opinionen, och huru den sköttes af våra diplomater, skall den icke utfalla till vår fördel. »Morgenbladet» skref då, att norrmännen gjorde sin revolution »under sympatierna och trycket af en världsopinion», men den, som har haft tillfälle att se, huru denna världsopinion tillverkades, blir kanske icke fullt så imponerad. Jag hade i fjol tillfälle att besöka en del utländska tidningsbyråer och samtala med de ledande männen på dessa byråer, och de förklarade för mig, att det icke vore att undra öfver, om opinionen på vissa håll varit någorlunda till förmån för Norge. Ni skulle veta — sade de — huru vi fått mottaga

alla möjliga meddelanden från Norge och blifvit personligen och skriftligen påverkade; det har knappast gått en enda dag, utan att vi fått en skrifvelse däriifrån. Men svenskarne hade icke låtit höra af sig. I London fanns sedan gammalt en framstående norsk publicist, som hade tillträde till engelska tidningar, och man begagnade sig jämväl af ett europeiskt ryktbart namn, när det gällde. Jag tror, att våra diplomater varit för förnäma att sätta sig i förbindelse med den institution, som i alla fall i någon mån tillverkar världsoinionen, nämligen pressen. I gamla dagar kunde det gå för sig att endast hafva tillträde till högsta ort och söka påverka ämbetsmän och andra, som leda ett lands öden, men det är väl icke alldeles oviktigt att ställa sig i förbindelse med pressens representanter. Jag vill erinra om ett faktum, som 1864 inträffade i Frankrike. Danmark ansågs då delvis vara illa betjänadt af sin diplomati, och några fosterländska danske män skickade därför en publicist, som hette Hansen, ut till Paris. Han blef helt enkelt en faktor, med hvilken man räknade. Det var han, som under många års skickligt arbete bearbetade den franska pressen och äfven den europeiska, så att man fick in i Pragerfreden det bekanta förbehållet, som visserligen icke slutgiltigt kom Danmark till nytta, men som dock i alla fall kunde hafva blifvit Danmark till gagn, om det hade utnyttjats.

*Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)*

Jag tror, att missförhållandena mycket bero derpå, att våra diplomaters utbildning icke är sådan, som man kunde önska. Den har utan tvifvel varit för ensidig. Jag vill icke gå så långt som en af våra författare, hvilken har kännetecknat utrikesdepartementet — det var länge sedan och förhållandena hafva kanske förbättrats sedermera — såsom »en inrättning för adliga ynglingars utbildning i främmande språk». Men om det nu förhölle sig så, skulle det dock vara önskvärdt, att utbildningen i främmande språk blefve mera allsidig och icke blott omfattade franska språket. Jag vill erinra herrarne om ett faktum, som på sin tid väckte mycken uppmärksamhet, nämligen att vår legation i Ryssland vid ett tillfälle hemställde om anslag till öfversättningshjälp, därför att ingen af tjänstemännen i Petersburg kunde ryska. Jag vet icke, om man någonsin skulle på ett affärskontor, hvilket som helst, nöja sig med att icke kunna det lands språk, där kontoret är beläget, och jag vill endast erinra om, hvilket gagn exempelvis Amerika på sin tid haft af att här i landet äga ett sändebud, som var fullt förtrogen med vårt språk. Det tyckes mig, som om detta vore en sak, vid hvilken våra diplomater borde fästa uppmärksamhet och som är nog så viktig som de många andra utmärkta egenskaper, hvilka de äga i sin verkligen ovanliga hygglighet. Den, som anlitar vår diplomati i utlandet, vet mycket väl, att man knappast i något ämbetsverk här i Sverige blir så välvilligt och vänligt

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.

(Forts.)

behandlad, som om man vänder sig till en af våra diplomatiska representanter i utlandet. Men det är nog så, som en af våra nyaste skaldar säger:

»När gatans stenar dansa under fötterna
och berg och backar lösa sig från rötterna,
när luften ligger kvalmigt tung och kväfvande
och slott och kyrkor äro såsom bäfvande,
när barn och kvinnor sjunga marseljäsen,
då tarivas mer än kunskap i fransäsen.»

Jag vill därför säga, att jag tror, att, när det gäller allvar, det icke är nog med de fina sederna och det utomordentligt älskvärda och fina uppträdanget.

Därför vill jag hafva betonadt, att, när vi nu gå att i viss mån omorganisera vår diplomati, det ligger stor vikt på vår diplomatiska kårs rekrytering med kunskapsrikt och verklig insiktsfullt folk. Det är bekant, att den öfvervägande har rekryterats med fint uppfostrade personer, som emellertid tagits från vissa begränsade kretsar, därvid hufvudvikten lagts på att vederbörande ägde någon förmögenhet, så att de kunde reda sig till en början utan lön. Hans excellens utrikesministern har också i det program, han framlagt för kommitténs arbete, uttalat följande:

»Ett annat önskemål af vikt är införandet af sådana anordningar, att vid anställning af tjänstemän inom diplomati och konsulatväsen hänsyn såvidt möjligt ej behöfva tagas till vederbörandes förmögenhetsställning. Detta gäller i all synnerhet diplomaten, där större anspråk ställas på ämbetsmännens ekonomiska resurser.»

Jag vill erinra om att vi nu hafva ett förslag här framlagdt, hvilket i någon mån tager hänsyn härtill genom att upptaga en del löner för de yngre diplomaterna, som börja sin bana.

Vidare säger utrikesministern:

»I detta sammanhang må betonas, att den under senare tid undantagslöst följda regeln, att vid framställningar om inträde å den diplomatiska banan ingen som helst hänsyn till börd må tagas, gifvetvis måste fasthållas. Ett oeftergiftigt upprätthållande af grundlagens bud om förtjänst och skicklighet såsom enda befordringsgrunden är här som på andra statslifvets områden den bästa garantien för åstadkommande af ett godt resultat.»

Ja, härom äro naturligtvis alla eniga. Det gäller endast att tillämpa dessa grundsatser, och man må hoppas, att hans excellens eller dennes efterträdare må göra detta. Jag vill dock därvid erinra om hvad man känner från Tyskland rörande de så kallade rangregationerna. I den tyska riksdagen hafva ofta framställts anmärkningar mot att rangregationerna alldeles för mycket förbehållas adelsmän. Man har då alltid å regeringens vägnar svarat, att härvidlag icke gjordes någon åtskillnad. »Man visste

icke» — hette det — »huruvida vederbörande vore adelsmän eller icke adelsmän, lika litet som man visste, huruvida de hade bruna eller blå ögon.» Dessa förklaringar hafva mottagits med en viss misstro. För att till synes gå opinionen till mötes, arrangerar man, att vid sådana adliga rangregementen finnes jämte de adliga officerarne en Schultze eller en Müller, men han kallas då för en »koncessions-Schultze», det vill säga att hans existens innebär ett medgifvande, att en icke adlig officer också bör kunna finnas vid ett dylikt regemente. Må man icke nöja sig med något liknande här.

*Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)*

Jag tror det vara nödvändigt, att vi här såsom ett önskemål betona, att ifrågavarande ämbetsverk fullkomligt frigör sig från social kastanda och icke heller ovillkorligen fordrar förmögenhet såsom villkor för inträde i detsamma. Det har meddelats mig från mycket god källa ett fall, då en ung man, som vistades i en af utlandets större städer såsom attaché, förebråddes af sin legationschef att han bodde i ett pensionat. En attaché måste, sades det, hafva en våning. Detta är naturligtvis en fordran på en yngling, som han har svårt att uppfylla, om han icke har tillräckliga medel. För ett 10-tal år sedan, då här väcktes opposition i denna kammare mot bibehållandet af vissa af våra diplomatiska ombud, särskildt representanterna i Wien och Konstantinopel, och diplomatien i sammanhang därmed var föremål för ganska skarp kritik, gjordes från utrikesdepartementets sida ansträngningar för att förbereda rekrytering af diplomatien med synnerligen skickliga, begåfvade och framför allt historiskt bildade män från universiteten. Jag vet med säkerhet, att en person fick i uppdrag att känna sig för, huruvida icke några sådana personer skulle vara hågade att ägna sig åt diplomatien. Särskildt önskade man då erhålla historiskt anlagda unge män. Men huru det var, så kom sedermera unionskrisen. Då tystnade kritiken mot vår diplomati, och då blåste också reformlusten bort. Man svarade då, att det ej längre behöfdes, ty det vore då ej vidare fråga om indragning af diplomatposter.

Det vore önskvärdt, att våra diplomater finge genomgå en fackskolning, icke blott juridisk, utan äfven historisk, språklig, kommersiell och nationalekonomisk. Jag vet, att det i vissa andra länder är så inrättadt. Det vore tillika önskvärdt, om man aflönade dem från början så väl, att de icke behöfde rekryteras annat än med hänsyn till begåfning och kunskaper.

Ur denna synpunkt beklagar jag, att man nu icke velat gå med på att höja lönerna för utrikesdepartementets tjänstemän här i Stockholm, emedan detta ju otvifvelaktigt med den växelverkan, som råder mellan hemma och ute och som här förut-sattes, skulle varit till stort gagn.

I afseende å själfva organisationen tillåter jag mig uttrycka min glädje öfver, att regeringen icke följt kommitténs förslag

*Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)*

om indragning af vissa poster eller degradering af dem, ty säkert är, att just i detta ögonblick en sådan indragning eller förändring af ministerposter i utlandet till lägre poster skulle framkallat missförstånd eller misstolkning om Sveriges ställning efter unionens upplösning.

Nu har kommittén och i någon mån äfven utrikesministern i sitt förslag omlagt diplomatién därhän, att den i viss grad skulle blifva en handelsdiplomati. Detta är mycket bra, men jag tror, att man kan gå för långt i denna riktning. Diplomatién har många andra uppgifter än de merkantila, framför allt att följa med det sociala lagstiftningsarbetet och äfven det rent politiska samt lagstiftningen öfver hufvud.

I detta sammanhang vill jag med några ord beröra den konsulära representationen. Jag tror, att man härvidlag skulle kunna ingå på en mycket detaljerad kritik. Härmed vill jag dock icke besvära kammaren, men säkert är, att man här hemma gör sig delvis vidskepliga föreställningar om det gagn, som konsulerna kunna uträtta. Jag har sedan min tidigaste barndom varit i tillfälle att se arbetet på ett större konsulat. Jag har vuxit upp därvid och funnit, att ofta öfverdrifna, att ej säga löjligen anspråk af den representerande maktens undersåtar ställas på hvad konsulerna skola kunna uträtta. Jag finner till min glädje, att en af våra främste konsulter, nämligen generalkonsuln i Barcelona, yttrat sig ganska typiskt härom, eller att han funnit, att krafvet på kommersiella konsulter såsom behöfliga för utvecklingen af Sveriges export visat sig vara ett utslag af vissa, i synnerhet mindre exportörers önskan att på konsulerna öfverflytta en verksamhet, som egentligen tillkommer handelsagenterna, och därigenom bespara sig arbete och kostnader.

Jag tror, att de, som satt sig in i denna fråga, hafva funnit, att hvad våra konsulat hufvudsakligen hafva att göra, är att skydda den export, som redan har beredt sig marknad i det främmande landet. Först där, hvarest exporten kunnat tillkämpa sig fast mark, är konsulatet outhärligt. Men det är dåraktigt att tro, att konsulerna kunna vara pionärer för svensk exportmarknad, ty det har visat sig, åtminstone i andra länder, att köpmännen nog få själfva sörja härför.

För öfrigt får jag säga, att de rapporter, som sändas från våra konsulat i afsikt att gagna hemlandet, ibland äro af en något underlig beskaffenhet. För någon tid sedan kom från ett af våra grannland en konsulatrapport med omnämmande af en ny linje, som inrättats af detta lands mycket framstående handlande för någon exotisk marknad. Detta meddelande kunde konsulatet icke göra utan att låta det åtföljas af en, jag må rent ut säga, skopa ovett mot vår svenska handelskår, som vore så otroligt sömnig. Den var dock icke sömnigare, än att åtgärder här hemma samtidigt vidtogos för liknande ändamål. Men be-

tecknande är, att de af konsulatet omnämnda åtgärderna hade omtalats i den svenska pressen ett par månader, innan konsulatet fann skäl att inrapportera dem.

*Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.*

Från liknande håll kom för någon tid sedan följande: »Var-ning. Från svenska generalkonsulatet där och där har till utrikesdepartementet inrapporterats, att i nämnda stad för närvarande uppehåller sig en tysktalande person, som utbjuder till försäljning en blyertspenna N:o 28 H. B. Sunbeam. Made U. S. A. till ett pris af 20 kronor pr gross, under det att samma penna i hvarje pappershandel kan erhållas för 6 kronor pr gross. Det är icke osannolikt, säger konsuln, att personen snart är att förvänta till Sverige.» Meddelandet ansågs så viktigt, att det intogs i Post- och Inrikes tidningar. Jag vill säga, att nyttigare saker kan en konsul taga sig till, och jag vill på detta fall tillämpa följande ord ur kommitténs betänkande:

(Forts.)

»Om det ligger vikt på, att allt af nytta och intresse inberättas, bör å andra sidan allt skrifvande för skrifveriets skull noga undvikas.»

Vi måste önska att få våra konsultrapporter så verkligt sakrika och affattade med så öppen blick för det väsentliga, att man undviker rena bagateller som det nyss omnämnda.

Enligt det förslag till reformer, som nu föreligger, har också vidtagits en minskning af de lönade konsulaten och en ökning af de olönade. Ja, detta har naturligtvis skett af ekonomiska skäl, och härom är kanske intet att säga, men jag vill på grund af den erfarenhet jag har — och den är icke så alldeles liten — säga, att, om en svensk kommer till ett olönadt konsulat, han visserligen mottages med artighet, men att den hjälp, han får, ofta i någon mån uppfattas såsom en grace. Undantag finnas naturligtvis. Kommer åter en svensk till en lönad konsul, så har han rättighet att fordra hjälp till fullo, och då skall konsuln lämna den såsom sin plikt. Arrangemanget med en olönad konsul eller titulär generalkonsul och en lönad vice konsul har ganska skarpt kritiserats af generalkonsul Fallenius, och hans excellens utrikesministern har just icke heller gifvit det sitt odelade bifall. Man har här tagit det såsom en nödfallsåtgärd där och hvar. Jag får dock säga, att det förefaller mig, som om, äfven om det i enstaka fall kan lyckas, det dock i viss mån är att väl mycket till förmån för den svenska statsbudgeten draga växlar på utländska medborgares fåfånga.

Jag tror, att här äro flera punkter, som kunde mana till kritik. Särskildt vet jag — jag har hört det från håll, som jag måste tillmäta verklig sakkunskap — att det exempelvis är olyckligt, att posten i Riga förändrats från ett lönad konsulat till endast ett lönad vicekonsulat. Just i Ryssland spelar det mycket stor roll, att i sådana städer, där man är långt ifrån »vår lille

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.

(Forts.)

far», hafva en person, som med tillräcklig myndighet och kraft kan uppträda till förmån för de utländska medborgarne.

Emellertid, det ligger i sakens natur, att man på detta stadium icke kan hoppas att ernå någon ändring i det af utskottet enhälligt tillstyrkta kungl. förslaget, och för min ringa del ber jag att få uttrycka min glädje däröfver, att i alla fall så många goda reformer föreslås till genomförande. Men å andra sidan vill jag uttala den förhoppningen, att, på samma gång vi önska en ny ära inom diplomaten och att äfven de lägre tjänstemännen därstädes måtte blifva tillräckligt aflönade, staten måtte komma att bidraga till en ordentlig *fackutbildning* för såväl diplomater som konsulter, gärna med möjlighet till nära förbindelse emellan karriärerna. Rom byggdes icke på en dag, och det är gifvet, att den framtida utvecklingen bör ske på denna basis. Därjämte tror jag, att vi böra hafva flera konsulat, särskildt på de viktigare platserna, där man nu är i färd med att indraga dem. Man har hittills gått så till väga, att man, när platserna blifva lediga, i hvarje särskildt fall pröfvade, huruvida konsulatet skulle bibehållas i samma omfattning eller förändras, och jag tror, att det vore lyckligt, om äfven framdeles en dylik norm blefve tillämpad.

Jag ber att få sluta med följande ord, som förekomma i början af kommitténs betänkande: »Kommittén vill därför först och sist betona, att på det stränga valet af dugligt folk i alla grader kommer att bero, huruvida Sveriges utrikesrepresentation öfver hufvud i framtiden skall komma att bestå provet».

Herr Branting: Herr talman! Eftersom här gäller en stor fråga, lär det väl icke vara mycken utsikt till att det under nuvarande förhållanden skall blifva någon stor debatt. Denna fråga har ju liksom så mycket annat pressats in mellan andra frågor och därigenom icke kunnat utom en trång krets i Riksdagen ådraga sig det intresse och den uppmärksamhet, som den väl dock egentligen skulle förtjäna.

I det utlåtande, som utskottet här i korthet sammanskrifvit, förekommer en sats, vid hvilken jag skall be att något få fästa mig. Utskottet säger: »Att, såsom kommittén ifrågasatt, indraga åtskilliga beskickningar samt ersätta flera af de nuvarande ministerposterna med beskickningschefer af lägre rang och i följd däraf mindre betydelse i det officiella uppträdandet, synes däremot icke, åtminstone under nuvarande förhållanden, stå väl tillsammans med ett rätt tillvaratagande af Sveriges sanna intressen.»

Uti denna sats har utskottet och särskildt dess ledamöter från Andra Kammaren för sin del funnit sig böra frångå det önskemål, hvilket förut under en lång följd af år varit Andra Kammarens och deras föregångares önskemål i afseende å diplomaten. Jag skall nu för min del icke säga annat, än att, såsom förhållandena

för närvarande ligga, goda skäl kunna anföras för en sådan förändring af åskådning. Jag tror, att det verkligen angående vår diplomatiska representation i någon mån kan gälla, att det icke är sagdt, att den rätta vägen att åstadkomma reformer i densamma är att minska och kringskära den och på detta sätt söka åstadkomma en för landet alltid gagnelig sparsamhet. Det kan hända, att om diplomaten gäller detsamma som om landshöfdingarna, om hvilka förr i världen ganska ofta i Andra Kammaren väckts förslag, att de skulle afskaffas, nämligen att institutionen är duglig och bra, såvida de lämpliga personerna komma på de lämpliga platserna. Det är därför efter mitt sätt att se, och om man anlägger en sådan måttstock, en hufvudfråga i hela denna sak, att det verkligen sörjes för, att det blir en sådan rekrytering af vår blifvande diplomati och konsulsstat, att densamma kan motsvara de högre anspråk, hvilka för närvarande måste ställas på den. Hvar och en bland oss har hört en mängd historier angående missförhållanden af mycket skriande art, delvis redan relaterade i förbigående af den förre ärade talaren. Vi känna alla till, att det icke varit så, som det bör, och man skulle väl kunna tillägga, att det kanske icke heller nu är så, som det bör. Detta vare sagdt, utan att jag för min del vill annat än instämma i det omdöme, som fälldes af den föregående talaren därom, att, när svenskar för en eller annan angelägenhet anlita våra diplomatiska representanters i utlandet hjälp, dessa i regel visat ett stort och villigt tillmötesgående.

Men om man nu hyllar den uppfattningen, att vi här, då det gäller en omläggning af vår diplomati, böra fästa hufvudsaklig vikt vid hur rekryteringen för framtiden skall komma att gestalta sig, så är det verkligen litet underligt, att Riksdagen nu har valt att gå den väg, hvilken den eljest vid sådana frågors behandling icke brukar gå, nämligen att först anslå lönerna och medlen, samt hoppas, att det sedermera skall blifva bra i afseende å rekryteringen. Vi veta alla, huru stora ansträngningar man, när läroverksreformerna stod på dagordningen, på många håll gjorde att genomdrifva lärarnes befogade löneanspråk. Andra Kammaren sade konsekvent och länge nej, till dess de krafter, hvilka motsatte sig en efter Andra Kammarens uppfattning tidsenlig reform af läroverksundervisningen, ville, åtminstone i någon mån, kapitulera. Här stå vi inför krafter, om hvilkas önskan och villighet att kapitulera inför en ny tids kraf vi visserligen fått en del löften och försäkringar, men om hvilkas styrka och seghet i afseende å bibehållandet af de gamla dåliga traditionerna vi likväl hafva ganska liten föreställning.

Under dessa förhållanden kan jag icke neka till, att det synes mig vara ett ganska djärft experiment af denna kammares representanter att i år med så liten pröfning, som kunnat ägnas denna sak — hvilket också af dem själfva uttryckligen fram-

*Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.*

(Forts.)

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)

hållits i betänkandet — i hufvudsak biträda hela Kungl. Maj:ts förslag blott på löften och förhoppningar, utan att man kunnat säga, att dessa löften och förhoppningar kunnat taga några steg framåt mot sitt infriande. Vi hafva ju här i Riksdagen förr fått i detta afseende betala dyra lärpenningar. Det var icke många dagar sedan en chef för landtförsvarsdepartementet lofvade en hel del saker, som han skulle göra och för hvilka han insatte sitt ord. Några få dagar därefter hade han inlämnat sin afskedsansökan och uppehåller nu sin plats mera provisoriskt på förordnande. När man alldeles nyss har haft sådana exempel på värdet utaf löften från ministerbanken, då måste ju en kammare, som vore mera ansvarsmedveten, säga sig själf, att det dock vore oförsiktigt att sätta alltför stort förtroende till den goda viljan hos dem, som för tillfället sitta i regeringen, att åstadkomma de reformer, som skulle vara förutsättningen för det hela.

När jag talar om dessa reformer, som skulle vara förutsättningen för det hela, kommer jag ju in på frågan om, hur man skall inrätta de pröfningar, hvarur den svenska representationen i utlandet skall så småningom framgå. Att det icke är bra, som det är, har ju uttryckligen erkänts af den kommitté, som haft saken om hand, och af nuvarande chefen för utrikesdepartementet. Han framhåller, att »det synes förtjänt att allvarligt tagas under ompröfning, huruvida det icke vid våra universitet kunde inrättas en statsvetenskaplig examen, omfattande pröfning i språk, historia, geografi, handels- och nationalekonomi samt de grenar af rättsvetenskapen, som närmast falla inom diplomatens eller konsulns verksamhetsfält, såsom stats- och folkrätt, internationell privaträtt och sjö rätt äfvensom en öfverblick af allmännare grunder å vissa öfriga af rättsvetenskapens områden».

Det är ju en vidtutseende sak, detta. Den kan näppeligen genast tänkas blifva genomförd, utan kräfver vidlyftiga utredningar. Således kan man ju utgå från, att de nuvarande förhållandena — nämligen det, åt hvilket departementschefen gifvit uttryck, då han fortsatt: »Hittills har för inträde i departementets tjänst i allmänhet fordrats afläggande af juridisk examen» — i alla fall komma att en afsevärd tid framåt bestå. Det måste då väcka vår uppmärksamhet, hvilka ringa anspråk, som ligga i detta här i Sverige genomförda, jämfördt med förhållandena i en del andra länder.

Kommittén har i sin framställning särskildt fäst uppmärksamheten på ett system, som skulle vara någonting i samma riktning, som departementschefen förordat, och det framhålles, att kommittén vill föreslå, att som kompetens för att blifva antagen till diplomat- eller konsulaspirant bland annat skall fordras genomgående af antingen svensk handelshögskola eller ock utländsk dylik läroanstalt. Detta är ju kommitténs tankegång. Det

skall vara en lätt öfvergång från konsulsstaten till diplomatien. Således har kommittén där ställt upp sitt särskilda schema, efter hvilket den tänkt sig denna pröfning, och detta schema har den fördelen framför det af herr utrikesministern skisserade, att det möjligen skulle kunna införas något fortare, därför att ifrågasvarande pröfning skulle helt enkelt kunna föreskrifvas af Kungl. Maj:t och således tämligen snart blifva en verklighet, medan däremot dessa nya universitetsförhållanden icke kunna så fort genomföras.

*Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)*

Vidare har kommittén framhållit, att vederbörande såsom villkor för uppflyttning i högre klass inom diplomatien borde underkasta sig en särskild pröfning, omfattande en hel del saker. Såsom också erinras i utskottets betänkande, har detsamma framhållits af en framstående fackman på detta område, nämligen envoyén, friherre Bildt, hvilken ställt upp ett helt schema för huru han tänkt sig, att kompetensfordringarna i detta afseende skulle gestalta sig.

För min del ber jag att få draga ett ytterligare strå till stacken genom att anföra några uttalanden i afseende å denna fråga, hvilka, då de på sin tid offentliggjordes i Dagens Nyheters nummer för den 4 januari 1906, slogo mig såsom ganska intressanta. Det är en framställning, som gjordes af Dagens Nyheters korrespondent i Paris, herr Sjöberg, signaturen »Osborne», hvilken redogör för hur man i Frankrike har det ställt i afseende å kompetenskrafven för dem, som i utlandet skola tillvarataga franska republikens intressen.

Han framhåller först en sida af saken, hvilken icke heller bör förbigås i detta sammanhang, utan på hvilken jag ber att få fästa uppmärksamheten, nämligen den tendens, som gör sig gällande att besätta särdeles de högsta diplomatposterna med personligheter, valda utom yrkesdiplomaternas krets. Vi hafva ju äfven i vårt land på sista tiden haft exempel på, att man slagit in på denna väg, och jag tror, att fortfarande den vägen bör hållas öppen. »Det är gifvet», säger artikelförfattaren, »att ett sådant system väcker mycken oro och ovilja bland herrarne inom karriären, och det medför obestriddigen den olägenhet, att banan blir mindre eftersökt och svårare att rekrytera, om det visar sig, att den efter många tjänstår icke leder till det efterlängtdade målet, hvilket bortsnappas af en utomstående. Å andra sidan kan det icke förnekas, att de improviserade diplomaterna skött sig på ett lysande sätt. Till denna senare kategori höra Frankrikes obestriddigen främste diplomater i närvarande stund: bröderna Cambon och herr Barrère».

Det intressantaste är emellertid följande, som handlar om inträdesfordringarna. Han skrifver därom: »Angående nu fordringarna för inträde — på den normala examensvägen — till de diplomatiska och konsulära banorna, äro de så höga, att de

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)

förutsätta en ovanligt vaken intelligens såväl som ovanlig arbetskraft hos den sökande och att de lära kunna anses begränsa vederbörande kår till en veritabel elitkår.»

Jag ber att få framhålla den skillnad, som råder mellan detta allmänna program och förhållandena hos oss, i det att begränsningen *hittills*, mycket ofta åtminstone, faktiskt dragits upp efter, som det vill synas, börd och relationer och någon nödtorftig juridisk examen, men sannerligen icke efter dessa stränga fordringar.

»Relationer och familjeställning», säger han, »spela vid antagandet knappast någon nämnvärd roll — om man än i princip utgår från att kandidaten måste tillhöra de bildade och välbärgade klasserna, ty man fordrar af honom sådan hållning och ton, sådana världsmannamanér, att de näppeligen kunna ha bibringats honom annat än genom en ytterst distingerad uppfostran. Men sonen till hvilken hyggelig fransk »bourgeois» som helst har lika stora utsikter som sonen till den högste dignitär. Två gånger i rad har sonen till en af republikens förra presidenter presenterat sig utan framgång, och tvifvelaktigt är, om han lyckas den tredje — hvilken, enligt förordningarna är den sista.»

Så talas det om, hur det sker en årlig täflan inom utrikesdepartementet och hurusom vissa kompetensvillkor då måste uppfyllas. Bland dessa är, att »de måste vara juris eller filosofie licentiatier eller ock ha utgångsbetyg från högre normalskolan eller polytekniska skolan eller Ecole des sciences politiques; vilja de gå arkivarievägen, böra de komma från Ecole des chartes, och för särskildt konsulsbanan räcka de högre kommersiella specialskolorna (förutsättande studentexamen). Det är en styrka att ha gått igenom skolan för orientaliska språk. Diplomätämnena äro nästan utan undantag juris licentiatier samt ha dessutom utgångsbetyg från någon ofvannämnd specialskola.»

Vidare skola de då skriva diverse afhandlingar, som skola godkännas, vidare måste de gå igenom muntliga prof, bland annat: »en muntlig redogörelse, utan hjälp af böcker eller anteckningar, för någon historisk händelse från 1815 till våra dagar, hvilket ämne bestämmes genom lottdragning; muntlig examen i mellanfolklig rätt; muntlig examen i ekonomisk geografi, de europeiska staternas kolonialexpansion samt i de ledande principerna för den politiska, ekonomiska och finansvetenskapen; muntlig redogörelse på främmande språk af ett dokument på samma språk, hvilket förelägges kandidaten.»

I allmänhet är det ett 40-tal kandidater för 4 eller 5 platser. Således förstår man, att redan denna teoretiska examen åstadkommer en stränghet i fordringarna, inför hvilken jag nödgas säga, att bra många af dem, hvilka i våra dagar, förut åtminstone,

i vårt land tänkt sig en diplomatisk karriär, borde känna sig skäligen enkla.

Vidare är det emellertid icke allenast en examensaffär, utan dessutom har man i Frankrike infört ett system, som synes ganska förvånande för vår uppfattning och om hvars lämplighet jag icke alldeles vill uttala mig, men som i alla fall där praktiseras. Det är, att »liksom kandidaterna till franska akademien nödgas aflägga sina beryktade visiter hos samtliga »odödlige», så hänger den diplomatiska kandidatens öde till nio tiondelar på det *personliga* intryck, som efterlämnas hos den diplomatiska juryns medlemmar.»

Det är *praktiska* egenskaper, som fordras, eljest kan kandidaten ju blifva professor och vetenskapsman, men icke diplomat. Förordningen härom stadgar: »Kandidatens *lämplighet för banan* afgöres af en kommission, bildad af åtta bland utrikesdepartementets högre ämbetsmän. Hvar och en af dessa äger att individuellt se och bedöma kandidaterna så ofta han finner nödvändigt, för att skapa sig en mening om deras karaktär, uppfostran och naturliga anlag».

Då går det så till, att hvarje kandidat med vissa mellanrum aflägger 3 visiter hos hvar och en af kommissionens medlemmar, således sammanlagdt 24 visiter. »Visiten räcker bortåt en timme och upptages af en ledig konversation i allmänna frågor, dagspolitiska, ekonomiska, sociala. Efter tre sådana är examinatorn tämligen på det klara med kandidatens karaktärsanläggning, hans mogenhet och omdömesförmåga, hans fyndighet och kallblodighet. Dessa prof anses vida mera afgörande än den egentliga examen.»

Nog af, jag har velat anföra äfven detta, därför att det belyser sidor af det reformprogram, som det är meningen att efteråt förverkliga och hvilka ju möjligen kunna förtjäna att tagas någon hänsyn till — i hvilken mån detta gäller om det sista, det tilltror jag mig, som sagdt, icke alls att afgöra.

Hvad jag här velat framhålla är således detta: Riksdagen — och särskildt Andra Kammaren — går nu här med öppna ögon att slå in på en ny bana i afseende å ordnandet af vårt lands diplomatiska förhållanden. Det är kanske riktigt, att så sker, men jag vågar betvifla, att det är riktigt, att man genom ett bifall utan vidare till allt hvad Kungl. Maj:t föreslår på förhand afhänder sig möjligheten till kontroll däröfver, att de reformkraf, hvilkas uppfyllande skulle vara det viktigaste i denna omorganisation, blifva något annat än fromma önskningsar, uttalade af en kommitté eller af en kanske f. d. departementschef. Det är i detta fall, synes det mig, som Riksdagen nu har ett stort ansvar, när den tager på sig att utan närmare pröfning, utan att ställa dessa reformer såsom *villkor* för det hela, bifalla den nya staten, sådan som den här är föreslagen.

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)

Ang. anslag
 till utrikes-
 departementet
 m. m.
 (Forts.)

Jag vet mycket väl, att, som ställningen nu är, det är absolut hopplöst och fruktlöst att yrka på någonting, som går stick i stäf mot hvad utskottet har framställt. Jag kan emellertid för min del icke annat än draga den konsekvens af den situation, som föreligger, att, då jag hade önskat, att utskottet gjort ett bestämdt och genomtänkt reformprogram till villkor och förutsättningar för de aflöningar, som nu skola beviljas, och hela den stat, som nu skall uppgöras, men då detta naturligtvis icke kunnat medhinnas i år, det hade varit riktigare, att lösningen af denna fråga fått anstå till följande år. Ett provisorium under ett år hade väl näppeligen ändå varit så farligt, när måhända därigenom så stora saker kunnat vinnas som en bestämd förbindelse om reformer på detta fält. En dylik förbindelse hade helt visst varit värd detta uppskof. Och då får jag säga, att min slutsats således, i öfverensstämmelse med de synpunkter, som jag här sökt utveckla, måste blifva ett yrkande på afslag för närvarande — ett afslag, hvilket jag mycket väl vet icke kommer att få den ringaste resonans, men som jag i alla fall velat hafva framställt. Ty jag vill icke, att möjligen det med fog skall sägas efteråt, att vi från vårt håll varit med om att obesedt taga någonting, som måhända beröfvar Riksdagen möjlighet till kontroll, när kanske de tider icke äro så långt aflägsna, då det skall visa sig, att reformerna möta alla hinder, men att, då staten, sådan den är uppgjord, redan är voterad i Riksdagen, vi icke kunna få fram någon ändring.

Herr Broström: Herr talman! Den summariska behandling, som tredje hufvudtiteln fått af statsutskottet, förtager ju egentligen möjligheten och anledningen till den kritik, som en för utrikesrepresentationen intresserad medlem af kammaren eljest skulle finna sig föranlåten att framställa.

Ehuruväl jag i likhet med den föregående talaren till fullo inser, att hvarje invändning mot statsutskottets antagande af Kungl. Maj:ts proposition i närvarande stund är lönlös, finner jag det likväl vara min plikt att, särskildt med hänsyn till den motion, som jag i anledning af Kungl. Maj:ts proposition tillätit mig afgifva, litet närmare angifva mina skäl för densamma äfvensom uttala min åsikt om de reformförslag och den organisation, som här nu föreligger till Riksdagens afgörande.

Såsom ledamot af den kommitté, hvilken den 17 november sistlidet är blef tillsatt för att utarbete nya stater och organisationer af vårt utrikesdepartement, vår diplomati och vårt konsulatväsen, har jag gifvetvis med största intresse omfattat de reformförslag, som kommittén framlagt i den omfattning, där jag icke reserverat mig.

Det förelåg som grundval för kommitténs arbete ett uttalande i statsrådet af herr utrikesministern, hvarigenom kommitténs

verksamhet i viss mån begränsades, och som äfven varit vägledande för de resultat, hvartill kommittén nått.

Jag vill här särskildt sysselsätta mig med hvad herr utrikesministern vid det tillfället lade sådan vikt på i afseende därå, att våra ekonomiska intressen skulle blifva särskildt tillgodosedda i den nya organisationen af vår diplomati och vårt konsulatväsende. Jag tror också, att, om man vill vara rättvis mot kommitténs betänkande, man icke skall kunna jäfva det påståendet, att kommittén har sökt göra, hvad som göras kunde, på det att vi af de medel, som anslås under tredje hufvudtiteln, måtte kunna draga största möjliga nytta för våra ekonomiska intressen. Det var i anledning däraf, som kommittén framlade sitt förslag, att, om våra intressen i utlandet icke vore af den art, att vi behöfde högre graders beskickningsmän för att företräda desamma, man skulle kunna använda män af lägre rang. Kommitténs förslag att indraga en del generalkonsulat och att förvandla en del ministerposter till *chargé d'affaires*-befattningar har tyvärr, synes det mig, mött ett ganska enstämmigt motstånd, icke allenast inom vårt land, utan äfven i utlandet.

Ja, i den mån, som detta motstånd emanerar från vederbörande tjänstemän samt den krets i respektive kolonier, där dessa umgås, kan jag förstå det, ty hvilken tanke man än öfver hufvud taget har om dessa tjänstemäns duglighet och kompetens, kan man förstå, att hvarje anfall mot den post, de bekläda, måste af dem tolkas såsom ett ingrepp i Sveriges reella intressen.

Jag tror emellertid icke, att man i utlandet helt och hållet mäter Sveriges intressen och inflytande efter *rangen* på den person, som där företräder vårt land.

Vi skola icke inbilla oss, att man i utlandet så litet känner de reella intressen, som spela in, att man gör sin värdesättning af oss helt och hållet beroende på, huruvida vi hafva beskickningschefer, som äga rang af *envoyéer* eller *chargés d'affaires*, eller om vi hafva konsulatposterna besatta af generalkonsuler eller konsuler. Det är naturligtvis helt andra faktorer, som spela in, när det gäller vårt inflytande i utlandet, och när det gäller, huruvida vi på det kommersiella området skola kunna göra oss gällande. Emellertid hade kommittén, för att det arbete, som våra beskickningar och konsulat skola utföra i utlandet, måtte här hemma blifva beredt och kungjort för den svenska allmänheten på ett lämpligt sätt, förordat en vida starkare organisation af vårt utrikesdepartement, än hvad hittills varit förhållandet. Jag tror, att alla varit ense om, att en indelning af utrikesdepartementets göromål på fyra särskilda afdelningar, såsom kommittén föreslagit, måste anses såsom särdeles lyckad; och detta förslag har ju äfven i den kungl. propositionen oförändradt upptagits. Man hade väl då nästan kunnat förvänta, att ett förslag, som från kommittén enhälligt afgifvits och som af Kungl. Maj:t

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)

upptagits, skulle af utskottet blifvit bemött mera gynnsamt, än hvad nu varit förhållandet. Emellertid har utskottet icke velat godkänna denna departementets organisation på den grund, att en del af de föreslagna lönerna synta något högre, än hvad som föreslagits af lönerregleringskommittén för en del ämbetsverk, hvilket förslag torde komma att för nästa Riksdag framläggas till afgörande. Jag vill häremot invända, att om det skall bli verkligt samarbete mellan utrikesdepartementets tjänstemän i utlandet och dess tjänstemän hemma i departementet, så måste det förekomma en växelverkan, på så sätt, att tjänstemännen måste viss tid verka i utlandet och viss tid här hemma. Det är då nödvändigt, att aflöningarna ställas så, att skillnaderna mellan aflöningarna till ämbetsmännen ute och här hemma icke blifva så stora, att det bör förefinnas alltför stor oemägenhet hos tjänstemännen att flytta från det ena området till det andra.

På ett område har kommittén varit ganska enigt i sitt förslag, och det är i fråga om sammanförandet af de konsulära och de diplomatiska göromålen i beskickningarnas hand. Herr utrikesministern har äfven upptagit detta kommitténs förslag för alla de af kommittén föreslagna staterna, utom hvad beträffar England och Ryssland; och det var närmast med anledning däraf, som jag fann mig föranlåten att afgifva min motion, då det syntes mig vara ytterst betänkligt att här, beträffande dessa två länder, bibehålla den gamla sönderdelningen af vår utrikesrepresentation och därigenom förrycka den verkan, som otvifvelaktigt skulle följa af en enhetlig organisation af våra beskickningar och konsulat.

Det har sagts, att göromålen i Petersburg och London skulle vara så omfattande, att det ej vore möjligt för beskickningscheferna att samtidigt med de diplomatiska angelägenheterna handlägga de konsulära ärendena för hemlandet. Men jag ber härvidlag att få invända, att jag i min motion föreslagit, att beskickningscheferna i Petersburg och London — likaväl som det af utrikesministern själf föreslagits för Paris och Berlin — skulle vid sin sida få särskilda ämbetsmän, som skulle kallas konsulatråd och som skulle handlägga konsulat-ärendena. Jag tror icke, att någon kan påstå, att då exempelvis i Ryssland hela den på stat uppförda konsulatpersonalen utgöres af en generalkonsul i Helsingfors, en konsul i Moskwa och en vice konsul i Riga, samt då vi, beträffande Storbritannien, blott hafva en vice konsul i London och en vice konsul i Glasgow samt dessutom några få olönade konsulat, hvars göromål äro af den betydelse, att man för stärkande af kontorskostnaden gifvit dem särskild ersättning, jag tror icke, säger jag, att någon kan påstå, att de göromål, som härröra från dessa konsulat, äro af den stora omfattning, att det ej skulle vara möjligt för beskickningscheferna att, om god vilja föreläge, gifva dessa ärenden all den

lämpliga behandling, som fordras. Jag känner mig alldeles öfvertygad om, att skall det vara möjligt för oss att föra in vår utrikesrepresentation på en rätt väg och att förmå våra beskickningar att taga verksam del i och intressera sig för kommersiella intressen, så måste vi tvinga dem till att taga hand äfven om dessa konsulära göromål. Men göra vi ej detta helt och fullt, såsom af kommittén föreslagits, utan nu godkänna Kungl. Maj:ts förslag, så fruktar jag, att vi ledt in vår utrikesrepresentation på en väg, där vi få en förnämare linje, som är organiserad efter de gamla principerna och som med förakt ser ned på tillvaratagandet af de kommersiella intressena, samt en nyare linje, där beskickningarna tvingas att handlägga ekonomiska spörsmål.

*Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)*

Hvad beträffar Kungl. Maj:ts förslag att bibehålla beskickningarna i Madrid, Rom, Wien och Konstantinopel, sådana som de nu äro, så finner jag visserligen efter det studium jag ägnat denna fråga, att göromålen därstädes icke äro af den art och omfattning, att det är nödvändigt att där hafva beskickningschefer af så hög rang; men jag tror, att, när kommittén här föreslagit dessa posters besättande med chefer af lägre rang, den därvidlag handlat alldeles rätt ur den synpunkten, att kommittén ej haft skyldighet att säga mer, än att: här är hvad som behöves för svenska statens representation i utlandet; vill man göra mera, må det vara statsmakternas ensak. I hvarje fall är detta enligt mitt förmenande icke en fråga af den ingripande betydelse som den af mig nyss berörda punkten. Jag anser den saken vara af mycket större betydelse, att vi redan nu föra in utrikesförvaltningen helt och hållet på den väg, att beskickningarna äfven måste vara generalkonsulat, än frågan om, huruvida några få, för oss mindre betydande beskickningar nu skola förvandlas till chargés d'affaires-poster eller ej. Ty en ändring af dessa beskickningar kan alltid så småningom äga rum; men jag tror, att det blir svårare att, om Riksdagen nu gifver sitt bifall till att beskickningarna i London och Petersburg skola särställas från de öfriga stora beskickningarna, sedermera få in dem på samma väg, som nu är föreslagen för Paris och Berlin.

I kommittén har jag ensam reserverat mig mot förslaget att nu upprätta en ny legation i Japan. Vål kan jag förstå statsutskottets ifver i Riksdagens sista timme att utan någon kritik taga Kungl. Maj:ts förslag i hvad det gäller våra gamla beskickningar; men däremot är det för mig nästan ofattbart, att, när det ej föreligger något som helst tvingande skäl, vi nu skola kasta oss in på att upprätta en ny legation i fjärran östern, där vi hvarken hafva någon sjöfart eller några handelsförbindelser af någon nämnvärd betydelse. Det är en affär, som skulle kosta 48,000 kronor om året enligt Kungl. Maj:ts och utskottets för-

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)

slag; och jag får verkligen säga, när jag tänker på, huru Riksdagen här mången gång i långa stunder uppehåller sig med att debattera om små löntagares villkor för att skära ned deras löner 100 till 200 kronor, att det förefaller egendomligt att utan tvingande skäl vilja kasta ut 48,000 kronor om året, innan denna fråga ens en gång fått en ordentlig pröfning. Jag tycker, att Riksdagen kastar sig in på en ganska farlig väg i fråga om anslagsbeviljande, om den nu skulle tillmötesgå Kungl. Maj:ts förslag i detta hänseende. I hela östern hafva vi ej mer än 3 eller 4 ångfartyg, som för närvarande gå där, och våra affärer på Japan äro äfven ganska begränsade, äfven om de på sista tiden tagit något litet uppsving. Jag tror därför, att det ej finnes den ringaste anledning till brådska med att nu besluta att hafva en beskickning där. Jag tror, att det är nödvändigt att först noggrant undersöka förhållandet där ute genom att, såsom jag i min motion föreslagit, dit utsända en större kommission, politisk och kommersiell, som kunde göra svenska namnet känt genom att besöka alla de förnämligare platserna utefter kusten såväl i Kina som i Japan. Min enskilda tanke är för öfrigt den, att vi aldrig i Japan komma att få den afsättning för våra varor, som vi till äfventyrs skulle kunna få i Kina, och att det dock, innan man bestämmer sig för en beskickning till fjärran östern, är skäl att se till, hvar man verkligen kan vänta de bästa resultaten af en sådan beskickning.

När inom kommittén förelåg till behandling frågan om upprättandet af beskickningar för oss utom Europa, så tvekade jag för min ringa del aldrig att gifva min röst till beskickningar å sådana platser, i fråga om hvilka jag verkligen fann, att den svenska handeln och den svenska sjöfarten tydligt visade, att de ville gå dit och göra affärer. Men innan så skett, innan våra köpmän och redare i större omfattning ådagalagt, att de verkligen där ute vilja göra affärer, synes det icke kunna motiveras att upprätta dyrbara beskickningar där; ty det är nog så, att beskickningarna föda ej några affärer, för så vidt det ej finnes en réspondance här hemma hos köpmännen. Det är köpmän och redare, som skola taga första steget och visa landet, att de verkligen ämna gå utom våra egna landamären för att göra Sverige känt; och när det finnes intressen att tillvarataga, då böra statsmakterna ingripa för att gifva våra ekonomiska intressen där ute det bästa möjliga stöd samt söka i högsta möjliga grad förkofra desamma.

Jag skall, innan jag slutar, be att få göra en liten detalj-anmärkning, som jag äfven upptagit i min motion. Det gäller aflöningen af envoyén i London. Hvad beträffar aflöningen till beskickningscheferna hos stormakterna, var det en fråga, som mycket noggrant diskuterades inom kommittén, och man enades

äfvén om en modifikation, så att aflöningarna blefvo något större, än hvad förut var förhållandet.

Men liksom aflöningarna för beskickningscheferna i Paris, London och Petersburg hittills varit lika, fann kommittén, att, ehuru väl man skulle kunna säga, att lefnadskostnaderna i Petersburg kunde anses något dyrare än å de två andra platserna, ville man dock icke särställa beskickningschefen i Petersburg i aflöningsafseende från de andra.

Nu har icke desto mindre föreslagits, att London denna gång skulle komma i företrädesrummet, i det chefen där skulle ha 3,000 kronors högre aflöning än beskickningscheferna i Paris och S:t Petersburg. Det har sagts, att anledningen härtill vore svårigheterna att besätta ministerposten i London. Men jag tror, att de personer, man under hand hört ifrågasättas till denna plats, och hvilka icke varit inne på den diplomatiska banan, väl knappast kunna vara så förtrogna med förhållandena i London, att man på denna grund kan motivera behovet af en ökad aflöning för beskickningschefen i London. Det synes mig ur flera synpunkter vara mycket olämpligt att på så sätt klassificera och sätta London i en undantagsställning. Jag tror, att när denna summa, 60,000 kronor, en gång blifvit af Riksdagen fastslagen, blir det nog ganska svårt att sedan komma och tumma på den samma.

Jag tillåter mig i sammanhang härmed påpeka, hurusom kommittén behjärtat utrikesministerns anmärkning, att aflöningarna skulle ställas så, att endast skicklighet och förtjänst må bli den afgörande befordringsgrunden, och att således icke rang, börd eller enskild förmögenhet skall spela in vid posternas tillsättande, utan lönerna borde så tillmätas, att hvar och en därpå kan draga sig fram.

Herr talman! Jag skall nu icke tillåta mig något särskildt yrkande; jag kommer möjligen sedermera, när de särskilda punkterna föredragas, att åter taga till ordet.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Trolle: Herr talman! Den ärade motionären anför uti sin motion rörande indragning och förändring utaf en del ministerposter i utlandet, att kommittén framkommit med detta förslag uteslutande ur nyttighets-synpunkt. Han säger vidare: »För ärendenas skötande torde icke erfordras mera, än hvad af kommittén föreslagits. Men om regering och Riksdag finna, att vårt lands ära tarfvar dyrare representationsformer, än hvad dess näringslif kräfver, synes mig vara olämpligt» etc. Kungl. Maj:ts regering har ingalunda ansett, att det kräfvés en *dyrare* representation, än hvad dess näringslif kräfver, men regeringen har ansett, att Sverige bör hafva en representation, så fyllig, att vi i detta afseende icke komma efter makter med samma ställning som Sverige. Att en sådan fylligare repre-

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.

(Forts.)

sensation kräfver större kostnader, är naturligt. Men äfven från en annan synpunkt kan jag icke gifva mitt gillande åt kommitténs förslag i denna punkt. Genom tillsättandet af dessa chargés d'affaires-poster med en lön, som — jag vågar påstå det — icke är tillräcklig, skulle man tillskapa en grupp af befattningar, som måste verka afskräckande på dem, som kunna komma i fråga till innehafvare af desamma. Det är visserligen sant, att kommittén utgått från den förutsättningen, att på en chargé d'affaires icke skall behöfva ställas några representationsfordringar. Men det synes mig i alla fall, att en chargé d'affaires icke kan undandraga sig de allmänna sociala förpliktelser, som hans ställning som en främmande makts representant i alla fall medför, äfven om hans representationsskyldigheter icke äro så stora som för en minister; och jag tror, att de löner, kommittén föreslagit i detta afseende, äro absolut otillräckliga på främmande orter. Denna omständighet skall naturligvis verka menligt hela vägen ända ned till rekryteringen. Regeringen har ju uttalat som en ledande grundsats, att man icke skulle behöfva taga hänsyn till förmögenheten, och det är äfven på denna grund, som regeringen icke kunnat godkänna indragningen af vissa ministerposter och deras ersättande genom chargés d'affaires-poster med otillräckliga löner.

Den egentliga anmärkningen, som motionären framställt, är, att Kungl. Maj:ts proposition i två fall afvikit från den af kommittén uttalade och af regeringen omfattade grundsatsen om sammanförande af de konsulära och diplomatiska ärendena i beskickningens hand. Han säger bland annat i sin motion, hvilket han äfven i sitt anförande nyss upprepade, nämligen: »Beskickningar, ej fungerande som generalkonsulat för landet, komme af många diplomatiska ämbetsmän att anses såsom någonting förnämligare, dit de företrädesvis ville söka sig.» Mina herrar, det är för mig en alldeles ny tanke. Vi hafva redan på två ställen denna anordning med beskickningschefen som generalkonsul införd, nämligen i Washington och Konstantinopel, men jag har aldrig någonsin hört, att dessa två beskickningar på denna grund skulle vara mindre begärliga. För min del anser jag, om man kan tala om förnämlighet, att Konstantinopel är förnämligare än någon af de andra beskickningarna på grund af dess särskilda ställning. Jag tror således, att farhågorna i det fallet äro absolut ogrundade.

Jag kan icke neka, att, då man genomläser den motivering till anmärkningen, som herr Broström lämnat i sin motion, det synes mig, som om han i någon mån har förväxlat medlet med målet. För regeringen har nämligen sammanförandet utaf de diplomatiska och konsulära ärendena i beskickningens hand varit ett medel för uppnåendet af ett mål, som regeringen föresatt sig, nämligen, att så gestalta vår utrikes representation, att den kan

*Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.*

(Forts.)

vara till verksamt stöd för det praktiska livvets intressen såväl som för de politiska intressena. Därför har också uti den kungl. propositionen den af kommittén föreslagna anordningen användts i alla de länder, där sådant, enligt regeringens förmenande, lämpligen har kunnat ske. Endast London och S:t Petersburg hafva undantagits. Här har nämligen synts, som om både de kommersiella och politiska intressena vore af den vikt, att de kräfde hvar sin målsman. Hvad nu särskildt London angår, lär väl ingen förneka, att där i världshandelns midtpunkt våra rent merkantila intressen böra hafva sin representation, och lika litet lär någon förneka, att vi ha ett bestämdt behof af en diplomatisk representant i England. Skulle dessa båda funktioner förenas på en hand, så lär det dock vara fara värdt, att endera sidan, vare sig den diplomatiska eller den konsulära verksamheten blefve åsidosatt. Liknande skulle förhållandet blifva, om också icke fullt i samma grad, i S:t Petersburg.

Motionären säger, att han blifvit nästan beklämd, då han läste utrikesministerns anförande till statsrådsprotokollet rörande behöfligheten af våra politiska intressens tillvaratagande i Ryssland. Han medger dock, att vår minister i Petersburg har viktiga politiska intressen att tillvarataga. »Helt visst har vår minister uti Ryssland viktiga politiska intressen att bevaka», säger han. »Men» — fortsätter han — »den allmänna meningen uti vårt land är, att just i Ryssland skola vi se framtidslandet för afsättningen af vår industris alster, detta så mycket mer, som vi själfva äro kunder i detta land» etc. Ja, det är just därför, att Kungl. Maj:ts regering till fullo delar den uppfattning, motionären här uttalat, att Ryssland sannolikt blir för oss i en ganska nära framtid i eminent grad en afsättningsplats för våra produkter, och således af hänsyn till den ökade kommersiella betydelse, Ryssland för oss får, som regeringen kommit till den bestämda öfvertygelsen, att de kommersiella intressena böra där hafva sin särskilda representant. Emellertid ber jag att få framhålla, att härigenom ingalunda något undantag gjorts från den grundsatsen, att en intim samverkan mellan diplomatien och konsulatväsendet bör äga rum; tvärtom böra äfven på de orter, som det nu är fråga om, beskickning och konsulat stå uti en mycket intim samverkan. På detta sätt tror jag, att de speciellt kommersiella intressena få ett dubbelt stöd, nämligen först hos generalkonsuln och sedan hos beskickningen, hvilken äfven är pliktig att lämna sådant.

Beträffande Japan har motionären hemställt, att upprättandet af en beskickning där icke måtte blifva af Riksdagen beslutadt. Han anför därom: »Huru mäktigt det japanska rikets inflytande på den europeiska politiken än må vara, synes det mig fullständigt saknas positiva skäl för att nu kasta oss in på storpolitikens områden i fjärran östern». Angående upprättandet af en be-

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)

skickning i Japan, delar jag kommittémajoritetens åsikt. Jag anser, att den stormaktsställning, Japan intager, kan för oss erbjuda synnerligt intresse från den politiska informationens synpunkt. Jag anser vidare, att det icke är uteslutet och omöjligt, att de redan bestående kommersiella förbindelserna vidare kunna utvecklas, så att äfven detta skulle berättiga upprättandet af en beskickning, förenad med generalkonsulat därstädes. Men jag måste protestera mot motionärens tanke på, att vi skulle ämna i fjärran östern slå oss på storpolitik. Det ämna vi förvisso icke göra där, lika litet som vi ämna göra det i de länder, där vi redan hafva beskickningar.

Med anledning af hvad herr Branting yttrade angående faran i detta ögonblick att antaga det föreliggande förslaget utan att ha garantier för att alla de förutsättningar, på hvilka reformen skulle hvila, blifvit uppfyllda, så ber jag att få påpeka, att uti det program, som regeringen framlagt, Kungl. Maj:t gillat och statsutskottet antagit, ligger en tämligen stark garanti för, att, hvilken regering än sitter eller hvilken utrikesminister, rättare sagdt, än sitter, dessa kraf på en effektiv pröfning väsentligen blifva tillgodosedda. Jag tror, att denna regering i alla fall visat, att den icke ämnar stå kvar på den gamla slentrianens ståndpunkt, utan att den fastmer visat sin afsikt att vilja bryta med den och föra in vår utrikes representation på nya och sundare banor.

Herr Ekman i Göteborg: Herr talman, mina herrar! Det skulle vara mig ett nöje att i detalj inför kammaren få genomgå såväl kommitténs förslag som Kungl. Maj:ts och utskottets därpå grundade modifikationer. Men tyvärr tillåter icke tiden detta, och det är icke för mig så synnerligen behöfligt, då jag finner mig kunna instämma i det resultat, hvartill Kungl. Maj:t och utskottet kommit.

Det skulle kunna tyckas, att det är en väsentlig skillnad mellan kommitténs omorganisationsförslag och Kungl. Maj:ts förslag. Men i själfva verket, om man ser närmare på frågan, skall man finna, att samma grundprincip genomgår båda förslagen. Denna kan i korthet uttryckas så: diplomat- och konsulatbanornas närmande till hvarandra och bådas inriktande på i första rummet ekonomiska mål, utan att därför de politiska, där sådana, om ock mera sällan, förekomma, behöfva åsidosättas. Fasthåller man vid denna princip, är det lätt att därpå bygga en organisation, den må vara mer eller mindre utförd i detalj. Om Kungl. Maj:t i åtskilliga fall sett sig nödsakad att ändra kommitténs förslag, beror nog detta därpå, att kommittén har gått mera teoretiskt till väga, under det att Kungl. Maj:t måst låta sig leda af praktiska hänsyn. Det är emellertid gifvet, att, då en annan skolning fordras för konsulat- och diplomataspiranter, Kungl. Maj:t icke genast har till sitt förfogande ett så utbildadt material,

under det att å andra sidan de på äldre sätt utbildade konsulat- och diplomattjänstemännen fortfarande måste finna användning. Jag säger detta delvis till bemötande af den ärade talaren på stockholmsbänken, som ansåg, att man måste först fastslå de grunder, enligt hvilka de nya kandidaterna på denna bana skola uppfostras. Det hade nog varit önskvärdt, att detta hade kunnat fastslås. Men vi veta, att tiden varit knapp. Och om vi bara få principerna fastslagna, lära de särskilda detaljerna nog kunna ordnas sedan. I alla fall är för båda dessa banor föreslaget att fordra genomgående af en handelshögskola, som jag hoppas vi snart få upprättad, och dessutom för diplomataspiranterna en kortare juridisk examen och för konsulataspiranterna en kortare praktisk affärsverksamhet. Med dessa detaljer för ögonen tror jag, att vi kunna med lugn anförtro åt en kommande Riksdag att antaga mera detaljerade utbildningsförslag beträffande dessa tjänstemän.

*Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.*

(Forts.)

Här har af min ärade vän på göteborgsbänken talats om generalkonsulatens förhållande till ministerposterna. Det är ju så, att man redan på så viktiga platser som Paris och Berlin gifvit vederbörande minister därstädes äfven konsulatgöromål och därvid ställt vid hans sida ett konsulatråd just för att initiera honom i konsulatgöromålen.

Om man icke anser sig kunna upphäfva eller slopa generalkonsulaten i London och St Petersburg, finner jag detta vara af den anledningen, att London dock icke är jämförlig med någon annan plats på jorden, det är så att säga världens brännpunkt, där behöfves både generalkonsul och minister. Om man sammanslagit dessa befattningar till ett ämbete, skulle det endast blifvit till namnet, till gagnet skulle man fortfarande fått hafva olika tjänstemän för de olika uppgifterna. Hvad Petersburg beträffar — och det tror jag också är grundtanken i Kungl. Maj:ts förslag —, så föreställer jag mig, att om vi någonstädes hafva politiska intressen att bevaka, är det väl i Ryssland, och där behöfva vi alltså ganska väl ha kvar vår nuvarande diplomatiska representation utan att alltför mycket taga hänsyn till ekonomisk kapacitet och dylika förutsättningar. Och då är det väl bäst att äfven upprätta ett generalkonsulat, som kan tillvarataga våra viktiga ekonomiska intressen därstädes.

Jag måste äfven, tyvärr, skilja mig från herr Broström i fråga om legationen i Japan. Jag har därvidlag icke mycket att tillägga till hvad Kungl. Maj:t i detta afseende yttrat. Men jag vill blott i egenskap af praktisk exportör rätta den uppgift, vi fått, att vi icke skulle ha några handelsintressen med Japan. Tvärtom ha vi mycket viktiga intressen att bevaka i Japan och stå i alltjämt stigande affärsförbindelser med detta land. Och det torde kanske komma att inom kort blifva en af våra allra viktigaste marknader. Jag har hört af personer, som ha reda på

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)

saken, att i Japan är den diplomatiska etiketten kanske strängare än på många andra ställen. Och det duger icke att där blott ha en generalkonsul, om vi vilja ha säte och stämma i nationernas råd. Det är ett faktum, att flera mindre stater, som där varit representerade af chargés d'affaires, under sista åren funnit sig förelåtna att uppflytta dessa till rang af envoyéer, oaktadt åtskilliga af dessa länder ha mindre att göra med Japan än vi. Jag anser af stor praktisk betydelse, att vi redan från början etablera en legation hos denna österns stormakt. Och jag finner en ytterligare anledning härtill i det faktum, att denna makt sedan förra året har etablerat en legation här, hvilket tyder på en önskan och sträfvan hos densamma att börja politiska och ekonomiska förbindelser med oss.

Herr talman! Efter dessa korta antydningar ber jag få yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Herr *Hjärne* instämde häruti.

Herr Pehrsson i Österby: Herr talman, mina herrar! Såsom här af hans excellens herr ministern för utrikes ärendena såväl som af utskottet så starkt betonats, har tiden varit alltför knäppt tillmätt för att i detalj granska Kungl. Maj:ts förslag, och vore jag därför böjd, efter de anmärkningar, som här äro gjorda, att instämma i det yrkande, som är framställt af den ärade talaren på stockholmsbänken. Det är dock, såsom denne själf sade, ingen utsikt att vinna framgång i kammaren för ett sådant yrkande. Jag ber dock, såsom han gjorde, att få till protokollet yttra mig med afseende å en speciell sak, en detalj i det föreliggande förslaget.

Hans excellens utrikesministern har, enligt hvad af betänkandet framgår, yttrat till statsrådsprotokollet, att kommittén i sitt förslag konsekvent följt vissa principer, som han ansåg vara synnerligen lyckliga och goda, men det är icke sagdt, säger han vidare, att förhållandena medgifva en sträng tillämpning af de af kommittén omfattade grundsatserna.

»Vid en organisation af diplomaten och konsulatväsendet måste man taga hänsyn till en mångfald af företeelser, växlande efter de olika staternas maktställning, läge, ekonomiska utveckling och graden af deras förbindelser med vårt land. Ett fullt konsekvent genomförande af något visst system kan därför i verkligheten blifva ett fel i stället för en förtjänst.»

Detta, håller jag före, gäller i synnerhet det förslag, som här föreligger att förändra vice konsulatet i Liverpool till ett konsulat i Glasgow. Af de yttranden, som äro afgifna till kommitténs betänkande, finner man, att generalkonsuln i London tillstyrkt denna förändring, dock endast så, att åtgärden icke skulle omedelbart vidtagas, utan det nuvarande läget fortfarande

äga bestånd. Däremot har envoyén i London, friherre Bildt, tillstyrkt, att detta vicekonsulat skulle bibehållas, ehuru, säger han, frekvensen af svenska fartyg där icke är så stor, »men så länge en stor del af den svenska emigrationen går denna väg, torde det lönade vicekonsulatet af denna anledning böra bibehållas».

*Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.*

(Forts.)

Vidare ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att Sveriges allmänna exportförening gjort alldeles samma uttalande i sitt utlåtande.

Det synes vara hufvudsakligen formella skäl, som betingat denna förändring. Man vill ha ett konsulat i England och ett i Skottland.

Det finnes däremot åtskilliga reella skäl, som tala för bibehållandet af ett konsulat i Liverpool. Denna stad är nämligen centralorten för hela det område, där floderna Mersey och Dee löpa ut. Där ligga åtskilliga hamnstäder, som ganska mycket besökas af svenska fartyg och som äro utskeppningsorter för kanske världens största fabriksdistrikt. Och det ligger nära till hands, att Liverpool, som är en af världens förnämsta handelsstäder och som i många afseenden kan täfla med London, och där vi afgjort ha större intressen att bevaka än i Glasgow, skulle få ha kvar sitt konsulat, som då kunde blifva centrum för västra England, Skottland och Irland, med hvilka Liverpool har de yppersta kommunikationer. I Liverpool finnes en rätt stor svensk koloni, mest bestående af kroppsarbetare, hvilken har sin föreningspunkt i konsulatet och kyrkan, och det har också af den svenska befolkningen där ute starkt betonats, att det skulle för dem vara synnerligen beklagligt, om konsulatet skulle indragas, ty de svenska intressena skulle därpå betydligt lida.

I Liverpool finnas för närvarande 9 generalkonsuler och 27 konsuler — däraf kan man således finna, att man i andra länder ansett denna plats vara af stor betydelse — men där finnas endast två vicekonsuler, nämligen en för Sverige och en för Norge, och såvidt jag är riktigt underrättad, kommer Norge att där skaffa sig ett särskildt konsulat. Sverige skulle under sådana förhållanden komma att stå ensamt med en bokhållare under en engelsk konsulatchef. Om man skulle kunna på tillfredsställande sätt tillvarata Sveriges intressen vid ett bifall till förslaget, torde vara mer än tvifvelaktigt.

Emellertid är det en synpunkt, som envoyén, friherre Bildt, framfört i sitt uttalande, och som jag skall be att få särskildt betona, nämligen frågan om den stora emigrantström, som går fram öfver Liverpool. Det har sagts, att vi icke skola taga hänsyn till dem, som lämnat vårt land. Men det är just hvad vi skola göra! Öfver Liverpool går denna stora ström fram. Det finnes icke mindre än 6 stora emigrantlinjer där, som utsända 8 à 10 båtar i veckan, och vissa veckor har det varit ända till 1,200, 1,500, ja, 2,000 nordiska passagerare, som farit öfver

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)

Liverpool på väg till Amerika. Dessa stå, om icke någon konsul finnes, som kan kraftigt ingripa, mången gång utan skydd och värn mot emigrantbolagen och deras agenter och mot emigrant-husvärdarne. Är det tillbörligt och lämpligt, att vi låta dessa Sveas landsflyktande söner få känslan af att Sveriges hand icke räcker så långt som till Liverpool för att skydda dem och deras intressen?

Öfver denna stad går också strömmen af återvändande emigranter tillbaka, och äfven de anlita mycket ofta konsulatet där. Det är just denna synpunkt, som här för mig varit så betydande.

Jag ber att i sammanhang härmed äfven få yttra något med afseende å principerna för detta nu framlagda förslag. Jag har jämfört instruktionen för det svenska konsulatväsendet med den tyska instruktionen för detta lands konsulter, och det har slagit mig, att jag ingenstädes i den förra har funnit en motsvarighet till följande, som står uti § 26 i den tyska konsulat-instruktionen. Det heter där — i samband med omtalandet af konsuls förpliktelser att visa sin sympati gentemot nationella fester, som hållas i det land, där han är anställd —, att en konsul också skall beakta de tyska nationalfester, som hållas på den ort, där konsuln har sin verksamhet; han skall icke hålla sig fjärran därifrån, och det heter i denna paragraf, att »konsulernas uppgift är i all synnerhet att vid därför lämpliga tillfällen verka för en nationell uppfattning och att befordra sina landsmäns patriotiska sinnelag». Det finns ingenting i detta betänkande, ingenting i vår konsulatförordning, som något så när pekar åt samma håll, om icke ett uti konsulatkommitténs betänkande förekommande yttrande, som väckt betydligt uppseende uti utlandets svenska kolonier, skall kunna sägas tala om samma sak. Där heter det nämligen, att kommittén velat uttala »att, då det icke sällan förekommer, att landsmän hysa rätt långt gående anspråk på Sveriges representanter i detta afseende» (representationsskyldigheten) »kommittén måste beteckna sådana anspråk såsom oberättigade». Jag vill visst icke föreslå, att våra diplomater eller konsulter skola vara skyldiga att hålla stora kalas för landsmän; de äro säkert icke lämpliga, sådana där ruinerande kalas, som man i betänkandet synes afse. Men ett sådant yttrande ger dock vid handen, att man icke tänkt på, att en konsul icke endast har förpliktelser mot de sjöfarande, icke endast mot dem, som komma och begära hjälp, utan att han har förpliktelser också att söka hålla tillsammans de svenska elementen på den plats, där han befinner sig. Jag skulle därför vilja hemställa, att en sådan synpunkt måtte blifva af dem det vederbör rätt beaktad och en bestämmelse i detta hänseende införd i den instruktion, som här kommer att utfärdas. Det har nämligen en praktisk betydelse, att vi få in något därom uti instruktionen,

ty herrarne känna ju lika väl som jag svensk ämbetsmannaskådning. Är det så, att man kan peka på, att någonting står i instruktionen, ja, då finnes hos ämbetsmännen lojalitet nog att anse sig förbundna att följa detta; men annars så mötas helt säkert äfven de mest berättigade anspråk i denna väg med: »det står icke i vår instruktion», och därmed tror man sig också vara fri från krafvet.

Ang. anslag
till utrikes-
departementet
m. m.
(Forts.)

Det är två millioner svenskar, uppgifves det, som vistas i främmande land. Vi böra göra någonting för att draga så många som möjligt af dessa svenskar tillbaka. Vi behöfva få *immigration* och icke bara *emigration*, såsom så mången gång blifvit sagdt. Jag har i olika trakter haft tillfälle att träffa mera än en utvandrad svensk, som gärna skulle velat komma hem till Sverige, men icke sett någon möjlighet därtill. Och hvilken förmån vore det icke för oss, om vi kunde få hem dem! Det är ett kapital, denna uppfostran, som bekostats dem här i Sverige, men hvilket för Sverige går förloradt med ränta och allt. Detta kapital har ökat utomlands genom deras förvärfvade nya erfarenheter, genom deras arbetsskicklighet, som de där ute inhämtat, och genom den vidgade syn på förhållandena, som de där fått. Vi måste göra någonting för att draga dessa tillbaka till Sverige! Vi skicka ut våra stipendiater på några månaders stipendieresa. Hvad är det för värde i detta i jämförelse med om vi kunde draga till oss dessa svenske män, som under kanske mångårigt arbete i utlandet förvärfvat sig stor erfarenhet och arbetsskicklighet och som dessutom skulle kunna gifva oss en insats i vårt samlande fosterländska arbete? Ty aldrig lär man sig älska Sverige så, som när man i kanske många år utomlands fått lof att starkt häfda sin svenskhet för att kunna bevara den. Jag pekar på detta, därför att den synpunkt, som jag här nyss framdragit, nog behöfver i instruktionen framhållas, på det att ett närmare samband skall kunna åstadkommas emellan konsulerna och svenskarne i utlandet. Den dagen kommer förr eller senare — det hoppas jag —, då vi finna någon väg, på hvilken vi kunna draga dessa Sveriges landsflyktige barn tillbaka till oss, och då behöfva vi konsulerna. Men för att konsulerna då skola kunna vara till verklig nytta, behöfva de stå i den innerligaste rapport icke allenast med hemlandet, utan äfven med landsmännen på de platser, där de äro anställda. Tyskland har icke råd att mista sina söner. Vi ha ännu mindre råd därtill. Vi få lof att taga vara på våra söner i fjärran land, och konsulerna skola i sin mån hjälpa oss därmed. De skola taga vara på icke endast våra merkantila, industriella och politiska intressen, våra materiella krafter, utan också på landets barn. Ty ett lands dyrbaraste egendom är i alla fall landets folk.

Och det är för att väcka uppmärksamheten härpå, som jag, herr talman, dristat mig att framföra denna synpunkt i debatten.

Ang. anslag till utrikesdepartementet m. m. (Forts.) Jag afstår, såsom jag redan sagt, från något direkt yrkande, men jag har velat uttala min sympati för det af herr Branting framställda yrkandet. Jag afstår därifrån, därför att, såsom läget i Riksdagen för närvarande är, jag icke gärna kan tänka mig framgång däråt.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen framställt propositioner i ämnet, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Återstående delar af mom. a) samt mom. b) och c.)

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Afdelningarna III och IV.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 2—16.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 17.

Lades till handlingarna.

Punkterna 18—21.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 6.

Vidare föredrogos hvarterdera för sig och blefvo af kammaren godkända statsutskottets utlåtanden:

n:o 156, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande af nya byggnader för veterinärinstitutet m. m.; och

n:o 157, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående godkännande af öfverenskommelse rörande ekonomisk uppgörelse mellan Sverige och Norge i anledning af unionens upplösning.

§ 7.

Ang. reparationsarbeten vid Drottningholms slott.

Efter föredragning härupå af statsutskottets utlåtande n:o 158, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående anslag till utförande af reparationsarbeten vid Drottningholms slott, begärdes ordet af

Herr Branting, som yttrade: Herr talman! Vid remissen af denna proposition tillät jag mig att göra en erinran om det önskvärda och nödvändiga uti, att det gjordes en undersökning om, hvarest ansvaret ligger för det bristfälliga skick, hvori Drottningholms slott med tillhörande byggnader råkat. Nu har statsutskottet i sitt utlåtande inskjutit en mellanmening, som väl är afsedd att i någon mån lugna den allmänna rättskänslan i detta fall, i det att utskottet säger:

»— jämte uttalande såsom sin åsikt, att en del dyrbara reparationsarbeten torde hafva kunnat betydligt inskränkts genom omsorgsfull tillsyn under tidernas lopp och ett successivt afhjälpande af uppkomna brister medelst anlitande af de för slottets underhåll anslagna medel —».

Det ligger ju häri ett klander mot det, som varit, och ett bestämdt uttalande af att statsutskottet för sin del är missnöjdt med det sätt, hvarpå denna sak har blifvit skött. Jag kan då icke annat än uttala den förhoppningen, att, när kammaren helt visst om några ögonblick går att göra detta statsutskottets uttalande till sitt, det också däri måtte inläggas en bestämd förväntan, att den förvaltning, hvilken icke kunnat eller gittat vårda dessa saker så som sig bort, måtte i möjligast snara framtid ifrån ett sådant uppdrag skiljas, och att, såsom det under debatten framhölls, denna angelägenhet måtte öfverlämnas åt andra myndigheter, af hvilka man kan vänta en mera omsorgsfull behandling, än hvad här varit fallet.

Herr talman, jag har intet yrkande att göra.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 15.

Därnäst i ordningen förelåg till afgörande statsutskottets utlåtande n:o 159, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående understöd till rederiaktiebolaget Nordstjärnan för uppehållande af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och La Plata-länderna.

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling aflåten proposition af den 20 sistlidne april hade Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att under de villkor, som i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angifna grunder kunde varda af Kungl. Maj:t fastställda, såsom understöd till rederaktiebolaget Nordstjärnan för uppehållande under åren 1906—1910 af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och La Plata-länderna bevilja ett anslag af 775,000 kronor och däraf å extra stat för år 1907 anvisa ett belopp af 360,000 kronor, med rätt för

Ang. reparationsarbeten vid Drottningholmslustslott.
(Forts.)

Ang. understöd till rederiaktiebolaget Nordstjärnan.

*Ang. understöd till rederi-
aktiebolaget
Nordstjärnan.* Kungl. Maj:t att af sistnämnda belopp redan under innevarande år för ändamålet disponera 180,000 kronor.

(Forts.) Utskottet hemställde, att Riksdagen med anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte besluta, att under de villkor, som i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 20 april 1906 angifna grunder och det här ofvan af utskottet gjorda uttalande kunde varda af Kungl. Maj:t fastställda, såsom understöd till rederiaktiebolaget Nordstjärnan för uppehållande under åren 1906—1910 af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och La Plata-länderna bevilja ett anslag af 510,000 kronor och däraf å extra stat för år 1907 anvisa ett belopp af 240,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af sistnämnda belopp redan under innevarande år för ändamålet disponera 120,000 kronor.

Efter uppläsandet af utskottets hemställan lämnades på begäran ordet till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Biesert: Herr talman, mina herrar! Med anledning af det föredragna betänkandet skall jag be att få yttra några ord.

Utskottet har gjort en ganska väsentlig afprutning på hvad Kungl. Maj:t har begärt. Mig synes dock, som om utskottet icke haft tillräckliga skäl för en sådan afprutning. Kungl. Maj:t har begärt ett visst belopp såsom subvention till rederiaktiebolaget Nordstjärnan för uppehållande af regelbunden ångfartygsförbindelse mellan Sverige och La Plata-länderna, men har bland villkoren föreslagit ett stadgande, att så snart, enligt Kungl. Maj:ts bedömande, rörelsen växt så, att ingen förlust uppstår å densamma, skall understödet indragas. Under sådana förhållanden synes det mig, som utskottet mycket väl skulle kunna hafva tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag. Såvidt jag kunnat finna, har utskottet icke haft någon utgångspunkt för sin beräkning, då det föreslagit detta lägre belopp. Med anledning af utskottets hemställan har jag emellertid satt mig i förbindelse med rederiaktiebolaget Nordstjärnan för att få veta, huru rederiet ställer sig till utskottets betänkande. Och jag har på min fråga fått det svaret, att rederiet sannolikt, med det anslag, utskottet föreslår, komme att lida afsevärd förlust, men att det ju finnes möjlighet, att tontalet kunde ökas, så att förlust icke uppstode. I alla händelser har bolaget förklarat, att bolaget är beredt att fortfarande uppehålla linjen mot det anslag, utskottet föreslagit, och som Riksdagen antagligen godkänner; dock naturligtvis under förutsättning att bolaget har rätt att komma till Kungl. Maj:t, lägga fram sina böcker och visa hvilken förlust det lidit och på grund däraf begära förhöjdt anslag eller att också eventuellt sluta med linjen. Jag har velat säga dessa ord nu, på det att Riksdagen

må hafva klart för sig, hurudan rederiets ställning till statsutskottets betänkande är.

Vidare är det ett uttalande i utskottets betänkande, som jag ber att få säga några ord om. Utskottet yttrar:

»Hvad beträffar de af Kungl. Maj:t föreslagna grunder för bestämmande af villkoren för subventionens åtnjutande, har utskottet endast velat framhålla vikten däraf, att sista hamnen, hvori varor för befraktning intagas vid resa till Buenos Ayres, blifver svensk, hvarigenom i afseende å denna befraktning så stor regelbundenhet som möjligt beredes de svenska varuafsändarne.»

Ja, jag kan mycket väl förstå utskottets afsikt, då det gjort detta uttalande, att en sådan bestämmelse borde intagas bland villkoren i kontraktet med bolaget.

Men jag vill här uttala mina betänkligheter, att det sätt, hvarpå utskottet har velat skydda de svenska varuafsändarnes intressen, kan föranleda, att de svenska varuafsändarne icke för hvarje fall bli belåtna. Jag skall blott påpeka den omständigheten, att det finnes åtskilliga varuafsändare, som gärna skulle vilja begagna sig af denna ångbåtslinje, men som icke skeppa öfver svensk hamn utan öfver någon af Sydnorges hamnar, som ligga nära svenska gränsen. Särskildt är detta förhållandet beträffande svenska varuafsändare, hvilkas fabriker ligga så till, att de ännu icke kunna skeppa öfver svensk hamn, utan måste skeppa öfver någon norsk hamn. Dessa båtar komma antagligen att börja inlastningen här vid Östersjön, därefter gå kusten rundt och afsluta sin lastning vid den bohuslänska kusten. Om nu en sådan bestämmelse intages i kontraktet, att bolaget blir förhindradt att låta sina båtar gå in till Kristiania eller annan sydsnorsk hamn för att komplettera sin last med, märk väl, svenska varor, skulle säkerligen de svenska varuafsändarne i nyssnämnda läge icke finna sig däraf betjänta. Jag tror därför, att det vore önskligt, att Kungl. Maj:t kunde få mera frihet än utskottet föreslagit att bestämma sådana villkor i kontraktet, som utskottet visserligen afsett, nämligen att skydda de svenska varuafsändarnes verkliga intressen.

Vidare vill jag nämna, att, då, såsom oftast är fallet, båtarna vid utgående härifrån icke hafva full last, det kan hända, att det är fördelaktigt för dem att få komplettera lasten t. ex. med kol i någon af de kolningshamnar, de under färden måste anlöpa. Jag kan icke se, att de svenska varuafsändarnes intressen skulle i någon mån kunna lida af en sådan komplettering. Ty det kan ju på sin höjd fördröja fartyget några få dagar. Och för staten är det ju önskvärdt att icke uppställa strängare villkor än nödvändigt är, utan laga så, att bolaget blir satt i tillfälle att få linjen att bära sig så fort som möjligt.

Jag vet icke riktigt, herr talman, hur jag skall tolka stats-

Ang. understöd till rederiaktiebolaget Nordstjernan.
(Forts.)

Ang. understöd till rederi-aktiebolaget Nordstjernan.

(Forts.)

utskottets utlåtande. Skall det tolkas så, att det satt såsom oefftergifligt villkor, att den sista hamn, hvori varan intages, är svensk, då anser jag detta villkor besvärande. Får det åter tolkas såsom allenast ett uttaladt önskemål, att man vid kontraktets uppgörande bör se till, att de svenska varuafsändarnes intressen blifva behörigen iakttagna och att detta utskottets uttalande utgör ett exempel på, huru man tänkt sig, att dessa varuafsändares intressen skulle blifva tillgodosedda, då har jag intet vidare att yttra om saken.

Vidare anförde:

Herr Wallenberg: Herr talman! I det afseende, i hvilket herr statsrådet och chefen för finansdepartementet redan gjort uttalanden beträffande utskottets betänkande, kan jag fullkomligt ansluta mig till honom. Det är utan tvifvel så, som herr statsrådet framhöll, att den anmärkta bestämmelsen kommer att verka till skada för den uppgift, som linjen har att fullfölja, och att den rakt icke är praktisk i sin föreliggande form. Erinras må, att det finnes svenska hamnar icke allenast vid Kattegat, utan äfven vid Bottenhafvet, och det kunde ju hända, att bolaget tolkade bestämmelsen så, att båten går ut från Luleå, och det vore icke för afsändare af industrigods någon fördel. Jag tror nu icke, att detta är att befara, men jag har velat påvisa en af de konsekvenser, som kunde blifva följden af en formulering sådan som denna.

Jag har emellertid åtskilligt annat att anmärka såväl mot utskottets utlåtande som mot hela saken i allmänhet. Jag har under åtskilliga år varit en bestämd motståndare till det slag af handelspolitik, som velat taga sig uttryck i ett anordnande utaf speciella svenska ångbåtslinjer till långt aflägsna trakter, hvilket så många gånger varit på tal; litet hvar har kanske lagt märke till, huru de unge handelsstipendiaterna, som utsändas, fört det talet på tungan: »kunde vi få egen linje till denna plats, skulle det nog kunna uppkomma export dit af svenska varor».

Jag tror emellertid icke, att man får se saken på sådant sätt. Redan i handels- och sjöfartskommittén var det skarpa meningsskiljaktigheter just härom, och orsaken till att jag berör detta är hufvudsakligen, att där är anledning förmoda, att det steg, som tages af kammaren i dag och som med all sannolikhet kommer att tagas af Riksdagen i dess helhet, kommer att följas af förslag från många andra håll om upprättande af sådana linjer. Det blir kanske då först, som vi komma till insikt om, huruvida det var klokt att handla efter den nu föreliggande planen, eller om man borde gå efter en annan princip, som jag håller före att vara riktigare, den nämligen att med afseende å exporten å aflägsset belägna platser begagna sig af förut existe-

rande linjer samt att inskränka understödet af allmänna medel till linjer, hvilka förena oss med sådana närmare belägna länder som exempelvis Ryssland och Tyskland, och hvilka närmast afse att sammanknyta svenska järnvägslinjer med de närbelägna ländernas.

Ang. understöd till rederi-aktiebolaget Nordstjernan
(Forts.)

Här är den stora och grundväsentliga fråga, till hvars förfaktare jag gjort mig, och i hvilken jag skiljer mig från exempelvis dem, som strida för att få linjer till stånd på transatlantiska hamnar. Jag vill därmed icke på något vis underkänna de sträfvanen, som göra sig gällande att söka befrämja vår export på transatlantiska hamnar, fastän jag håller före, att ett regelrätt skötande af den till grannlanden skulle i förhållande till kostnaderna slå till bättre.

Men då jag erkänner detta vara riktigt och berömvärdt och förtjänt af uppmuntran, så är det därmed icke gifvet, att jag kan vara med om den metod, som nu föreslås för realiserandet af ett sådant önskemål. Jag förmenar nämligen, att, om vi skulle deltaga i afsättandet af produkter på transatlantiska platser i täflan med andra nationer, vi måste bereda oss tillfälle att begagna samma metoder och samma effektiva verktyg vid dessa åtgärders genomförande, som stå köpmän och industriidkare från andra länder till buds; och jag förmenar dessutom, såsom kousekvens af hvad jag nyss sade, att om våra industriidkare och våra köpmän komma att vid arbete på afsättandet af industrigods bli sämre ställda än de med dem konkurrerande ombuden för Tysklands och Englands och äfven andra länders industri, så komma de våra att stå tillbaka i denna täflan; och man har i själfva verket satt dem i ett sämre läge genom att gifva dem ett sådant stöd, som detta är, än de med dem konkurrerande utländska industriidkarne.

Utskottet har i sitt betänkande angifvit, att det skulle vara en viktig förutsättning för att en omfattande svensk export till transoceanala länder skulle uppkomma, att densamma skulle göras oberoende af utländska mellanhänder. Ja, det är alldeles riktigt, om det är fråga om själfva den kommersiella delen af saken, nämligen så att förstå, att det är godt, att en svensk industriidkare eller en svensk köpman, som söker att afsätta industrialster, kan utan mellanhänder träda i direkt förbindelse med den utländske köpmannen. Men detta är icke detsamma som att tala om, att mellanhänder borde undvikas i fråga om *transport* af gods. Ty därvidlag är det sannolikt så, att genom begagnande af befintliga mellanhänder, d. v. s. redan existerande ångbåtslinjer, man därmed bereder sig fördelar snarare än motsatsen.

Det är därför klart, att om en svensk köpman säljer varan så att den går genom flera mellanhänder, måste han, då alla dessa mellanhänder beräkna handelsvinst, få mindre betaldt för

Ang. understöd till rederi-aktiebolaget Nordstjernan.
(Forts.)

varan, eller också står denna vid ankomsten till Buenos Ayres i ett sådant pris, att den icke kan täfla med den tyska vara, som utbjudes på samma plats. På ett helt annat sätt ställer sig saken, då det är fråga om transportlägenheterna; där är det alldeles icke gifvet, att man genom att begagna en mellanhand skall ådragas större kostnad.

Det må nämligen ihågkommas, att de stora tyska linjerna, som gå sex gånger i månaden regelbundet från Hamburg och som tillkommit på grund af koloniala intressen, postförhållanden och dylikt, nödgas gå på bestämda afgångsdagar och bestämda timmar, samt att dessa linjer icke på samma sätt som exempelvis denna svenska linje kunna hafva tillfälle att fylla sina lastrum med sådant gods, som man plockar upp från olika håll, något, som den svenska linjen däremot måste göra.

Då nu de tyska ångbåtarna gå på bestämd dag och icke hafva tillfälle att fylla upp sina lastrum, blir ju däraf följden, att det för den tyska linjen måste vara angeläget att kunna träffa aftal med andra länders transportförvaltningar om att tillföra den gods i så vidsträckt omfattning som möjligt. Men därmed är det också gifvet, att man via den tyska linjen kan betinga sig en mycket billig frakt för sådant genomgångsgods genom att med dem träffa aftal.

Därmed anser jag mig också hafva visat, att, i motsats till hvad som kan sägas om användande af kommersiella mellanhänder, där kostnaderna gifvetvis blifva större än eljest, det alldeles icke är gifvet, att så sker, om vi använda befintliga linjer såsom mellanhand vid exporten af vårt gods till transoceaniska platser.

Utskottet synes vidare ha lagt en viss vikt vid att den subvention, som nu är i fråga, skulle afse att vara till nytta för svensk sjöfart. Jag skulle gentemot detta utskottets uttalande, hvilket utskottet stöder genom att anföra exempel från Finland, från Norge, från Danmark och från Tyskland, hvilka länder gifva understöd åt vissa inhemska linjer, gärna vilja göra den invändningen, att det föreliggande förslaget icke får tagas såsom en subvention till svensk sjöfart, utan bör afsikten här utslutande vara att gifva subvention i syfte att gagna svensk handel och svensk export. Det är af en viss vikt att framhålla detta därför, att skulle det blott vara fråga om att understödja den svenska sjöfarten och skulle således ett af motiven för tillkomsten af denna linje, såsom talet går man och man emellan, vara nöjet eller äran att se den blågula flaggan föras öfver hafven, då kunde sjöfartsintresset sägas vara hufvudsaken. Men jag tror, att man i föreliggande fall bör hålla sig till hvad som är i fråga, nämligen att stödja den svenska exporten och gynna den svenska handeln på transmarina platser.

I stället för att, såsom skett i utskottets utlåtande, formulera ett uttalande om, att den sista hamnen skall vara svensk, hvilket

antagligen endast åsyftas vara till vägledning för regeringen, när kontraktet med bolaget skall upprättas, synes det fastmera önskvärdt att framhålla betydelsen af att denna linje göres så regelbunden som möjligt. Skulle därför i kontraktet intagas någon bestämmelse angående afgangen, så skulle det vara den, att den exempelvis från Göteborg skulle ske regelbundet på en bestämd dag, ty med den arbetsmetod, som detta rederi måste hafva, nämligen att hufvudsakligen lefva af gods, som det kan föra för andra ändamål än det rena svenska industriintresset, ligger det nära till hands att antaga, att det kommer att brista åtskilligt i afseende å regelbundenheten; men det är just en regelbunden afgangsdag, som för den svenska exportindustrien är af den allra största betydelse; bristen i detta afseende kommer därför att göra sig ännu mera märkbar vid jämförelse mellan denna linje och andra existerande linjer. Det vore därför önskvärdt, om i stället för den affattning af kontraktet, som här är föreslagen, i kontraktet kunde inrymnas bestämmelse om en viss afgangsdag från Göteborg, exempelvis en bestämd dag hvarannan månad.

Ang. understöd till rederi-aktiebolaget Nordstjernan.
(Forts.)

Mig synes vidare, att det föreligger en viss brist såväl i den kungl. propositionen som i utskottets sätt att behandla denna sak i afseende å utredningen af själfva förutsättningen för linjen. Innan man skrider till att upprätta en sådan linje, borde man enligt mitt förmenande hafva framlagt en utredning om huru det ställer sig för exempelvis en tysk exportör af tyskt gods vid jämförelse med en svensk exportör just i afseende å kommunikationerna. Därmed blir också klart, att man icke har att lägga hufvudvikten på att linjen blir svensk eller en kombinerad svensk-tysk linje. Ty det är väl likgiltigt för den svenske exportören, om hans gods blir befördradt under den ena eller den andra flaggan. Man vill ej gärna erkänna detta. Men all erfarenhet från flydda tider bestyrker, att så varit, och framtidens köpmän kunna icke handla annorlunda. Hufvudsaken för exportören är, att godset skall komma fram så regelbundet som möjligt och att han har många transporttillfällen. Brister det något i det hänseendet, blir ju följden, att den svenske exportören ställs i en sämre ställning än den tyske; och därmed uppkommer för den svenska sidan snarare skada än gagn!

Det enda, som härvidlag kan tjäna till någon ledning, är en af de utredningar, som aflämnades till handels- och sjöfartskommittén af generalkonsul Christopherson i Buenos Ayres, som enligt min mening just slår hufvudet på spiken, då han på sid. 302 i kommitténs betänkande, hvilket blifvit utdeladt till Riksdagens ledamöter, meddelar en förteckning på i det närmaste en hel sida öfver alla de linjer, som redan finnas mellan Europa och Argentina och som eventuellt skulle kunna begagnas för den svenska exporten. Han har äfven, såsom herrarne kanske bemärkt, uttalat, att det icke syntes honom vara af så stor vikt att syssel-

Ang. under-
stöd till rederi-
aktiebolaget
Nordstjernan.

(Forts.)

sätta sig med upprättandet af särskilda linjer, och han motiverar detta uttalande just med att angifva, huru många linjer, som redan finnas.

Emellertid har ju äfven en annan omständighet syns mig böra tagas i betraktande, och det är de olika fordringar man har att ställa på varutransporten den dag, som i dag är, i jämförelse med förhållandet under tidigare perioder. Under till exempel ostindiska kompaniets tid var det ju så, att man köpte en hel fartygslast, och köpmannen skickade denna last till den främmande platsen och magasinerade den där i sitt magasin och afsatte den så småningom. Det är ju en metod, som man nuför tiden alldeles icke använder, åtminstone icke i fråga om fabrikat. Man vill icke kännas vid något uppehåll, och till och med konsignationshandeln anse vi numera vara förkastlig; utan hvad man vill ha, det är tillfälle att på order skicka de varor, som man träffat aftal om att leverera, samt tillfälle att med lämpliga kommunikationer skicka dem i väg så fort som möjligt.

För att belysa detta, ber jag att få draga upp en parallell emellan huru det ställer sig för ett svenskt ombud, exempelvis i Buenos Ayres, och ett tyskt ombud på samma plats. De ha måhända samma artikel att utbjuda, exempelvis separatorer. Sannolikt har det svenska ombudet tillfälle att sälja lika billigt som det tyska ombudet. Men då köpmannen där ute tillspörjer det tyska ombudet, när han kan leverera, och får det beskedet, att han kan leverera tre veckor från det ordern gifves, men det svenska ombudet däremot på samma fråga är nödsakad svara, att han därom icke kan gifva något besked, enär båten går ganska oregelbundet och i hvarje fall icke oftare än hvar åttonde vecka, är det uppenbart, att det svenska ombudet, såsom utbudare af svensk vara, måste befinna sig i sämre läge än det tyska ombudet. Men det var väl icke det, man afsåg i fråga om befrämjande af svensk export, utan afsikten skulle väl vara ifrån de svenska statsmakternas sida att söka anordna det så, att det svenska ombudet vid utbudande af sin artikel i Buenos Ayres skulle vara i tillfälle att i alla afseenden mäta sig med det tyska ombudet, då han utbjuder sina varor. Men det är just i det hänseendet, som jag förmenar, att vi, genom anordnandet af en linje med så få och så pass oregelbundna turer som de här planlagda, sätta den svenska exporthandeln i ett ogynnsamt läge i jämförelse med de med våra ombud konkurrerande utlänningarne.

För att emellertid fullt klara skillnaden i de principer, som jag förut talat om, nämligen å ena sidan att göra en egen linje med få och jämförelsevis oregelbundna turer och å andra sidan att — hvilket jag håller före vara det riktiga — genom att ansluta sig till befintliga linjer söka komma i åtnjutande af deras *fullständiga regelbundenhet och den täthet i turlerna, som måste anses vara oundgängligt villkor för en gynnsam exporthandel*, vill jag här

angifva hvad man i själfva verket kan ernå genom att söka anslutning till de från Hamburg utgående, bestående linjerna. Ifrån Hamburg utgå regelbundet och å sex månader i förväg angifna tider linjer till följande transoceaniska platser (till åtskilliga platser med större trafik angifves afgangen endast för maj månad), nämligen:

Ang. understöd till rederi-aktiebolaget Nordstjernan.
(Forts.)

Med anslutning till tåg från Berlin

till Angola, Afrika, den 22:dra i hvar månad	7.12
» Canarieöarne under maj den 2, 7, 12, 13, 15, 18, 22, 26, 30	7.12
» Canarieöarne den 10:de i hvar månad	9.0
» Teneriffa den 10:de i hvar månad.....	9.0
» d:o under maj den 7, 13, 15, 22 & 30	7.12
» Dahomey i hvar månad den 2, 12, 26.....	7.12
» Tyska Sydväst Afrika i hvar månad den 15 & 30	7.12
» d:o d:o hvar 4:de lördag ¹² / ₅	9.0
» Elfenbenskusten hvar månad den 10:de & 18:de	9.0 & 7.12
» Fernando Po hvar månad den 13:de.....	7.12
» Franska Guinea hvar månad den 10:de	9.0
» d:o den 7 & 18 maj	7.12
» Gambien hvar månad den 7:de	7.12
» Guldkusten den 2 & 10 i hvar månad.....	7.12 & 9.0
» Kamerun hvar månad den 10:de & 13:de	9.0 & 7.12
» Kongostaten hvar månad den 22	7.12
» Lagos, Nigeria, hvar månad den 10, 12 & 26 ...	9.0 & 7.12
» Liberia den 2, 13, 15, 18, 26 & 30 maj	7.12
» Madeira den 2, 7, 12, 13, 15 & 30 maj	7.12
» Portugisiska Guinea hvar månad den 4 & 7	9.0 & 7.12
» Senegal hvar månad 7 & 22	7.12
» Sierra Leone hvar månad den 18	7.12
» Togo hvar månad den 2, 10, 13 & 26.....	7.12
» New York den 3, 10, 17, 24 & 31 maj	6.34
» Mexico den 3, 14, 18, 29.....	7.12
» Panama hvar månad den 12 & 27	7.12
» Costa Rica hvar månad den 12 & 27	7.12
» Curaçao ¹⁵ / ₅ & ¹ / ₆	7.12
» S:t Thomas den 1, 3, 9, 12, 15, 17, 18, 24 & 28 hvar månad	7.12
» Trinidad hvar månad den 1 & 15.....	7.12
» Argentina, Buenos Ayres 5, 14, 22 & 29 maj.....	1.27
» Bahia hvarannan tisdag (⁸ / ₅)	1.27
» Pernambuco hvarannan onsdag (² / ₅)	1.27
» Rio de Janeiro hvarannan tisdag & onsdag (² / ₅ & ⁸ / ₅)	1.27
» Valparaiso hvar lördag.....	6.34
» Ecuador, Peru, Bolivia, hvar månad den 12 & 27	7.12
» Venezuela hvar månad 1 & 15	7.12

Ang. under-
stöd till rederi-
aktiebolaget
Nordstjernan.
(Forts.)

Hvad som kännetecknar detta är den fullständiga regelbundenheten och att fartyget skall afgå på en bestämd dag från Hamburg. Det är naturligtvis endast under sådana förhållanden, som köpmannen och fabrikanter kan hafva nytta af en transatlantisk linje. Tager man därjämte i betraktande, att, om vi anslöte oss till Hamburgs frihamn, vi därmed skulle vinna icke allenast anslutning till Buenos Ayres, utan äfven till alla andra linjer, som utgå från platsen, och då är ju uppenbart, att vida större fördelar skulle vinnas genom en anslutning öfver Hamburg än genom att gå direkt. Inslår man på den väg, som det kungl. förslaget innebär, må Riksdagen icke blifva alltför mycket öfverraskad, om exempelvis nästa år förslag komme om en linje till Cap, sydvästra Afrika eller Asien. Mina herrar, är Riksdagen då benägen och beredd att taga de konsekvenser, som följa af att inslå på den föreliggande principen, nämligen att till hvarje särskild plats, som kan befinnas och bevisas vara viktig som afnämare af svenskt exportgods, upprätta en särskild linje? Jag tror det näppeligen. Jag tror, att det vore klokt, om Riksdagen redan från första början slår in på den väg, som andra med fördel begagnat, nämligen att ansluta sig till bestående linjer och skapa sig så goda förbindelser som möjligt just med dessa, samt *upprätta aftal om genomgångsfrakter*. Hufvudvikten ligger väl i alla fall. därpå, att det upprättas aftal om genomgångsfrakter. Men i det hänseendet hafva vi icke kommit långt; vi ha förbisett fördelen af gynnsamma aftal för sådant ändamål. I Tyskland och i Ryssland har man sedan många år fullständigt organiserat sig just med afseende å genomgångsfrakter mellan kommunikationerna till lands och sjöss. Såväl det ena som det andra landets industri har af denna organisation haft en mycket stor fördel. För att belysa, huru pass verksam en sådan organisation kan vara på fraktförhållandena och således på de omkostnader, som uppkomma för exportören, har jag nyligen varit i tillfälle, under ett kommittéuppdrag, att göra en utredning i fråga om de kostnader, som skulle uppkomma för transporterande af maskingods från Stockholm till Moskwa eller från Köpenhamn och till Moskwa. Resultatet utvisade, att från Stockholm till Moskwa var frakten af en ton maskingods 72 kronor och 70 öre, då däremot under enahanda förhållanden frakten för en ton dylikt gods från Köpenhamn till Moskwa var allenast 47 kronor och 19 öre. Detta, oaktadt vägen från Stockholm till Moskwa är vida kortare än vägen från Köpenhamn till Moskwa. Skillnaden, som uppkom, berodde på, att i ena fallet hade man organiserat trafiken genom förut bestämda aftal om genomgångsfrakter, under det att man i andra fallet icke hade vidtagit några sådana åtgärder, utan låtit enhvar köpare, speditör, mäklare eller magasinägare få tillfälle att gagna i alltför hög grad på den vara, för hvars transport han erhållit uppdrag att medverka.

Jag har anfört dessa siffror för att visa, att det just är genom en organisation af trafiken, som man kommer till de gynnsammaste resultat; således icke allenast att man därigenom vinner större regelbundenhet och får flera lägenheter, utan därför att man alldeles säkert kommer till lägre fraktsatser än genom att upprätta en egen linje. Jag tror, att det är farligt, att man under en känslöstämning, som har uppkommit — och som jag så väl kan förstå, fastän jag icke erkänner dess berättigande —, vidtager rustningsåtgärder i fråga om deltagande i de stora handelskrig, som nu föras mellan de olika nationerna. Jag tror, att på den vägen kommer erfarenheten att visa andra resultat än dem vi väntat. Ett mycket stort exporthus här i Stockholm har redan vunnit erfarenhet härom. Man skickade maskingods till Buenos Ayres genast efter det den Johnsonska linjen inrättats. Man ville naturligtvis gärna understödja ett svenskt ångbåtsbolag. Men redan efter de första turerna uppkommo klagomål öfver de oregelbundna leveranserna af godset, och nu slutligen har rent af förbud kommit från köparen i Buenos Ayres att för godsets transporterande använda den svenska linjen. Den erfarenheten få flera göra, mina herrar! I den mån som vår handel på dessa trakter kommer att utvecklas och utvecklas i gynnsam omfattning, komma våra köpmän till insikt om att de nödgas — om de skola kunna leka med — begagna ett annat lands kommunikationer i stället för det svenska, som genom statsmakternas medverkan upprättats. Dit komma vi genom att slå in på den princip, som ligger till grund för det föreliggande förslaget. Och detta ehuru vi hafva någon erfarenhet, fastän den dock är af gammalt datum.

Efter 1870 års krig gick nämligen som en ström genom Europa, att man skulle kolonisera; man skulle sysselsätta sig med handel på aflägsna platser. Tyskland gick i spetsen för strömningen. Det skulle blifva en kolonialmakt. Äfven hos oss kom den där sinnesstämningen; vi ville också vara med på ett hörn. Vi trängde emellertid icke tillräckligt djupt in i saken, att hvad som gjordes blef landet till nytta och af bestående värde. Så uppkom, jag tror det var 1872, det transatlantiska ångskeppsbolaget, som byggde två för den tiden mycket stora båtar, som sattes i fart på transmarina linjer. Icke mer än några få år efteråt voro penningarna slut, båtarna sålda, och allmänheten, som på sin tid varit så entusiastisk för företaget, besviken och förargad och ville icke på många år veta af något sådant. Det är följden af att planlägga ett företag oriktigt. Och det blir följden äfven i fråga om detta företag. Den saken är icke svår att förutse, om man något har trängt in i denna fråga. Men jag beklagar, att vi den ena gången efter den andra skola företaga åtgärder, som icke komma att lända till annat, än att

Ang. understöd till rederi-aktiebolaget Nordstjernan.
(Forts.)

Ang. understöd till rederi-aktiebolaget Nordstjernen. vi blifva besvikna och så småningom få den känslan och uppfattningen, att vi icke kunna göra lika bra som alla andra.

Man har ansett detta såsom en fosterländsk sak. Det har talats om, att det skulle vara rent af oriktigt att opponera sig mot detta förslag, därför att ett *fosterländskt företag borde understödjas* och att det vore en heder för oss att föra den blågula flaggan öfver hafven. Men jag anser, mina herrar, att jag är fullt lika god fosterlandsvän som någon, när jag vågar trotsa den sinnesstämning, som råder för dagen — när jag ser, att den är inne på orätt spår. Och herrarne skola få se, att det dröjer icke många år, innan min spådom blir besannad. Skola vi deltaga i täflan med de andra nationerna i att afsätta af våra industriprodukter — böra vi gå till verket utan några känsloutgjutelser och fantasier. Med kallt hufvud skola beräkningarna pröfvas; för planernas utförande erfordras goda kunskaper och erfarenhet, och icke må vi tro, att vi kunna undgå att begagna oss af samma metoder som våra konkurrenter. Det är endast under sådana förhållanden, som vi hafva någon utsikt att kunna täfla med dem. Annars kommer säkert bakslaget förr än man väntat.

Herr talman, jag yrkar afslag på utskottets hemställan.

Häruti instämde harr *Jeansson* i Kalmar.

Herr Ekman i Göteborg: Herr talman, mina herrar! Alla äro vi säkerligen öfvertygade om nödvändigheten att stödja och höja vår exporthandel. Vår industri växer starkt och tilltager icke blott i kvantitet, utan ock i förädlingsgrad, men vår egen hemmamarknad räcker icke till för att absorbera allt, som vi kunna producera. Det är därför nödvändigt att ha en stor och betydande export. Exporten till våra närmaste grannländer och de europeiska länderna i allmänhet kan icke heller tillfredsställa vårt behof af afsättning, ty dels äro många af dessa länder stängda af importtullar, dels ha de själfva en industri, som gör, att man icke i dem finner afnämare för de varor, vi ha att afyttra. Det blir då oundgängligt att söka oss aflägsna marknader och att utfinna medel, som kunna sätta oss i förbindelse med dessa marknader. För detta ändamål har det föreslagits subvention åt en ångbåtslinie, och detta till Argentina, ett ungt land, ett kraftigt land, där vi bestämdt kunna finna god afsättning för hvad just vi producera. Det är herrarne säkert bekant, att La Plata med sina 5 miljoner invånare har en högst betydande rörelse. Dess import uppgår till 656 miljoner kronor och dess export till 1,105 miljoner eller nära dubbelt mot Sverige. Importen omfattar många artiklar, nästan de flesta, som vi producera. Bland annat förekommer en högst betydande import af trävaror, likaså af järn samt järn- och stålmanufaktur, trämassa, papper, cement, kalciumkarbid, tändstickor, mejerimaskiner m. m.,

allt saker, som kunna härifrån exporteras. Hvad exporten från Argentina beträffar, så omfattar den äfven många artiklar, som behöfvas i Sverige, bland hvilka jag ber att få nämna linfrö, hvete, hudar, ull och talg.

Ang. understöd till rederi-aktiebolaget Nordstjernan.
Forts.)

Då det nu är fråga om att transportera dessa varor till och från Argentina och man talar om önskvärdheten af en direkt ångbåtsförbindelse, finnes det två hänsyn, som tala för en sådan. Det ena, är det litet mindre påtagliga, men icke därför mindre viktiga förhållandet, att genom en direkt ångbåtsförbindelse från Sverige till de stora hamnarna vid La Plata-floden, Buenos Ayres, Zarate och Rosario kan man vara viss på, att handelsförbindelsen blir af intimare natur och mera bestående, än om varorna gå öfver annan hamn. Detta påstående torde af många anses som fantasi, men all erfarenhet styrker, att det är först då man har direkt linje, som det blir en verkligt intim förbindelse. Det händer ofta, då varan går genom tysk, belgisk eller engelsk hamn, att den ej ens kallas svensk, då den kommer fram, och säkert är, att hvad man än må säga, är det dock ofta handelsförbindelsen blir indirekt, då transporten är indirekt. Å andra sidan har man den mera påtagliga, mera i öppen dag liggande vinsten af de direkta turerna, och det är de lägre frakterna. Det är icke så stor skillnad, tycker kanske mången, om man kan transportera järn 5 shillings billigare, trämassa 10 shillings billigare och papper 15 shillings billigare direkt, än via annan europeisk hamn. Men då bör man besinna, att det är just i dessa mindre belopp, som vinsten på transaktionen ligger, och att, om denna vinst icke kan beräknas, affären kanske aldrig kommer till stånd. Detta är den rena, påtagliga fördelen af en direkt förbindelse.

Om nu staten skulle subventionera en sådan linje, vill jag, i likhet med den föregående talaren påpeka, att detta sker icke för att gynna den svenska sjöfarten, utan för att gynna den svenska handeln. Det är ju möjligt, att en gång i framtiden en sålunda subventionerad linje kan växa sig stark och kan bereda vinst utan subvention, ehuru jag icke tror, att denna vinst blir så stor. Ty skulle den blifva stor, blefve det alltid konkurrens från andra ångbåtslinjer, som draga fördel af dens arbete, som börjat traden. Det är handeln och vår export, som skall draga vinsten. Det är därför icke tal om, att staten skall bereda linjen en vinst, utan den skall endast skydda den från förlust, en förlust, som skulle göra det omöjligt att upparbeta en sådan trade. Det är, hvad man kallar med ett hvardagligt uttryck, dåligt före i portgången, och det är detta, som skall undanröjas. Ej heller är det någon ny sak. Den föregående talaren, som var mot all subvention, lät oss nästan förstå, att detta är ett öfvergifvet system, men det är det icke. I alla länder i Europa subventioneras ångbåtslinjer högst betydligt. I Tyskland subventioneras Norddeutscher Lloyd och Deutsche Ostafrikalinie med ansenliga

Ang. understöd till rederi-aktiebolaget Nordstjernan.
(Forts.)

belopp. Att det skulle vara någon risk att gifva en linje subvention därför, att då ett annat år en annan linje skulle kunna komma och äfven begära sådan, det skälet tillmäter jag icke stor betydelse, ty om någon kan komma och säga: Här är en lika god marknad för svenska produkter som den argentinska, vi vilja sätta in lika täta lägenheter på denna trade och begära icke någon vinst, endast att skyddas från förlust, så tror jag att man gör rätt i att bevilja subvention åt en sådan linje. Men det finnes icke många sådana, och skulle det finnas, tror jag landet vinner på, att man beviljar dem subvention.

En sak, som kommer att draga betydlig nytta af denna linje, är, om man kan i Sverige upparbeta en massproduktion af järn. Då kan den argentinska marknaden icke undvaras. I detta ögonblick finnes det ett par tre stora järnverk, som lägga an på masstillverkning af basisk bessemer, hvilka utan tvifvel behöfva delvis exportera sin tillverkning. Det talas om, att ytterligare några stora järnverk skola följa detta exempel, och skulle så ske, kan, som sagdt, den argentinska marknaden icke undvaras, och det kan då vara godt för denna industri att ha den ifrågavarande linjen.

Det har anförts såsom ett exempel, att om någon behöfver separatorer eller några andra dyrbara maskiner, så kunna dessa icke utan olägenhet vänta på den direkta båten. Jag får häremot invända, att denna linje icke torde vara afsedd eller lämplig till brådskande och dyrbart gods. En separator är en mycket lätt och mycket dyrbar maskin, och om den drager några shillings mer per ton i frakt, betyder icke något för affären. Men om man skeppar trämassa, järn, papper eller trä, betyder den minsta fraktskillnad kanske hela vinsten.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet talade om det föreslagna villkoret, att den sista hamn dessa fartyg finge anlöpa, skulle vara en svensk hamn, och ansåg, att detta villkor kanske vore alltför strängt, då möjligen äfven från i närheten af svenska gränsen belägna hamnar export kunde ske. Jag är af samma åsikt som han, med det tillägget dock, som jag anser rimligt, att de varor, som sålunda skeppas från utomsvensk hamn, måste vara svenska. Ty icke kan det vara rätt att staten, för att uppmuntra andra länders handel, skulle få vidkännas utgifter.

Hvad däremot beträffar möjligheten att för kolning anlöpa utländsk hamn, så är ju kol en vara, som Sverige icke producerar, och om ångbåten skulle kunna medtaga ett litet parti för att öka fraktbehållningen och minska statens förlust, så anser jag det icke vara skäl att förbjuda det.

Ett annat villkor torde det vara skäl erinra om — och det är en sak för regeringen att tänka på, då kontrakt skall upprättas — nämligen att frakterna från Sverige till Argentina

ställas så, att en verklig vinst beredes i jämförelse med dem, som erbjudas af indirekta linjer, och att icke bolaget genom något aftal med utländska bolag binder sig att icke hålla högre frakter än de andra. Detta är en sak, som jag tar mig friheten att lägga regeringen på hjärtat vid en blifvande öfverenskommelse.

Herr talman, jag inskränker mig till det sagda, ehuru jag skulle vilja tillägga, att jag finner det af bolaget begärda beloppet icke för högt, då det ju icke är fråga om, att bolaget skulle få åtnjuta det i annat fall, än att förlusten för hvarje resa uppgår till ett visst belopp. Då utskottet ansett sig böra pruta, vill jag emellertid hoppas, att det tillstyrkta beloppet dock skall räcka till att så mycket ersätta förlusten, att denna tilltänkta linje icke behöfver uppgifvas, och jag tar mig friheten, herr talman, att yrka bifall till utskottets förslag.

Ang. understöd till rederi-aktiebolaget Nordstjernan.
(Forts.)

Herr *Röing* instämde häruti.

Som tiden nu var långt framskriden samt flere talare anmält sig för yttrandes afgifvande, uppsköts den vidare behandlingen af förevarande ärende till kl. 7 e. m., då, enligt utfärdadt anslag, detta sammanträde kommer att fortsättas.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3.55 e. m.

In fidem

Ernst Kræpelien.
